

Aastaraamat 2009

Sisukord

Eessõna	4
Tegevuseesmärgid aastaks 2009.....	5
Kutsekoja struktuur aastal 2009.....	7
Aasta olulisemad sündmused.....	8
Kutsenõukogudes tehtud töö.....	8
Kutsetunnistuste väljastamine aastal 2009.....	9
Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu	11
Ehituse, Kinnisvara ja Geomaatika Kutsenõukogu	9
Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu	9
Hariduse Kutsenõukogu	10
Inseneride Kutsenõukogu	10
Kergetööstuse Kutsenõukogu	11
Kultuuri Kutsenõukogu	11
Masina-, Metalli- ja Aparaatitööstuse Kutsenõukogu	12
Metsanduse Kutsenõukogu	12
Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu	13
Teeninduse Kutsenõukogu	13
Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu	14
Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu	14
Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu	15
Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu	15
Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu	16
Väljastatud kutsetunnistused aastatel 1999-2009 tasemetega iga kutsenõukogu kohta	17
Välisprojektides osalemine	18
VALEW - to VALidate LEarning at Work	18
INLearning - Validating Learning for an Inclusive Society	18
NCP-VET-CO projekt	19
Siseturu infosüsteem (IMI)	19
EQF-i rakendamine põllumajandussektoris (EQUFAS)	20
Väliskogemusest õppimine	21
Teavitussüritused ja koolitused	33
Europassi Keskus	36
Summary in English	37
Introduction	37
Structure	38
Lisad	39
Pilte toimunud sündmustest aastal 2009	39
Artikkel „Milleks mulle kutse?“	45
Artikkel „Kogemust võetakse arvesse ka kutse andmisel“	46
Artikkel „Kutsesüsteem kui liides tööturu ja haridussüsteemi vahel“	47

Eessõna

Kutsekoda on Eesti kutsesüsteemi tugiasutus. Selles rollis on Kutsekoja ülesandeks kutsesüsteemi ladusa toimimise tagamine ja süsteemi järjepidev arendamine. Kaksteist aastat arengut on andnud meile terviklikult toimiva, avatud ja paindliku kutsesüsteemi. Oma ehituspõhimõtelt vabatahtlikuna on see süsteem võimaldanud sertifitseerida ligi 46000 inimese tööalast kompetentsust, andes olulise panuse Eesti tööjõu konkurentsivõime tõusule.

2009. aasta oli Kutsekojale edukas nii põhitegevuses, st kutsete andmise korraldamisel, kutseregistri pidamisel ja kutsete rahvusvahelise tunnustamise süsteemi haldamisel kui kutsesüsteemi arendamisel. Jätkus eelmise aasta septembris jõustunud uue kutseseaduse rakendamine. Aasta jooksul anti kutse 8876 inimesele. Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) programmi „Kutsesüsteemi arendamine“ raames arendati uue

põlvkonna kutsestandardi mudelit ja rahvusvaheliselt ühilduva kutsesüsteemi kontseptsiooni.

2009. aasta oli Kutsekoja perele ka esimeseks tööaastaks uutes ruumides Mustamäe tee 16. Avarad ja mugavad ruumid on loonud head tingimused tõhusaks koostööks meie partneritega ning senisest oluliselt paremad töötingimused Kutsekoja töötajatele.

Käesolev aastaraamat, sellisena järjekorras teine, annab ülevaate Kutsekoja 2009. aasta kõige olulisematest sündmustest, kutsenõukogude tööst, toimunud arendustegevusest ning aasta jooksul saadud väliskogemusest.

Head lugemist!

Olav Aarna
Juhatuseliige

Maaja-Katrin Kerem
Juhatuseliige

Tegevuseesmärgid aastaks 2009

22. mail 2008. a. võttis Riigikogu vastu uue kutseseaduse, mis annab õigusliku raamistiku Eesti tervikliku kompetentsipõhise kutsesüsteemi arengule. Sellest johtuvalt järgib Kutsekoja tegevus aastatel 2008-2011 kahte olulist eesmärki:

- Tagada uue kutseseaduse rakendamisel Eesti kutsesüsteemi jätkusuutlik toimimine
- Olla tugiasutuseks Euroopa Sotsiaalfondi (edaspidi ESF) programmile „Kutsesüsteemi arendamine“ (2008-2013)

Eesti kutsesüsteemi jätkusuutliku toimimise tagamine tähendab väljakujunenud ülesannete täitmise jätkumist ja sujuvat üleminekut uute põhimõtete rakendamisele. Nendeks väljakujunenud ülesanneteks on:

- kutsenõukogude tegevuse korraldamine ja koordineerimine
- kutsestandardite väljatöötamine ja uuendamise korraldamine
- kutse andmise süsteemi arendamine
- tööturu osapoolte ning koostööpartnerite nõustamine ja koolitamine
- kutseregistri pidamine
- Europassi Keskuse ülesannete täitmine

Esimese nelja ülesande osas sätestab konkreetsed eesmärgid ja mõõdikud Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi HTM) ja Kutsekoja vahel igal aastal sõlmitav haldusleping. Kutseregistri pidamine ja Europassi Keskuse ülesannete täitmine on Kutsekoja pidevad põhikirjalised ülesanded, mille jaoks mõõdikuid määratletud pole. Seetõttu on alljärgnevalt esitatud ESF programmi loogikast tulenevad tegevuseesmärgid ja tulemused.

2009. aasta olulisimad tegevused ja tulemused olid:

1. Kutsesüsteemi uue kontseptsiooni ja kvaliteeditagamise printsiipide välja töötamine:

- ✓ analüüsitud on Euroopa Liidu (edaspidi EL) ja teiste arenenud riikide kvalifikatsiooni- ja kutsesüsteemide arenguid ning tegevuspõhimõtteid;
- ✓ välja on valitud 5 riiki, mille kvalifikatsiooni- ja kutsesüsteemidega detailsemalt tutvutakse;
- ✓ uue kutsesüsteemi kontseptsioon on välja töötatud, partneritega läbi arutatud ja heaks kiidetud;
- ✓ ülemineku tegevuskava on partneritega läbi arutatud ja heaks kiidetud;
- ✓ kutsenõukogude esimeeste kogu tegevus on käivitatud.

2. Kutsealade ja kutsete klassifitseerimine ja kataloogimine:

- ✓ analüüsitud on EL ja teiste arenenud riikide kutsealade ja kutsete klassifitseerimise ja kataloogimise kogemusi;

- ✓ välja on valitud kompetentsipõhise klassifitseerimise ja kataloogimise head eeskujud;
- ✓ välja on töötatud ettepanekud võimalike klassifitseerimisaluste ja nendest lähtuva kutseõukogude jaotuse osas

3. Kutsestandardite koostamise metoodika kaasajastamine, kutsestandardite uuendamine:

- ✓ välja on töötatud kutsestandardi uuendatud vorm, koostamise juhend ja kutsete üldised tasemekirjeldused uues 8-tasemelises raamistikus
- ✓ kutsestandardi koostamise pilootprojektid on käivitatud järgmistel kutsealadel: ehitus, elektriala, IT, ehitusinseneria, arhitektuur. Koostatud on 7 kompetentsipõhist standardit;
- ✓ käivitatud on kutsestandardite ja õppekavade arendamise koordinatsioonimehhanism.

4. Kutse andmise süsteemi arendamine:

- ✓ on loodud eeldused kutse andmise sidustamiseks uue kvalifikatsiooniraamistikuga. Kutsestandardid koostatakse uues 8-tasemelises raamistikus. Uuendatud vormis kutsestandardid on üles ehitatud osade kaupa, mis on eelduseks varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamisele (edaspidi VÕTA) ja osade kaupa kutse andmisele ja kompetentsipõhisele hindamisele.

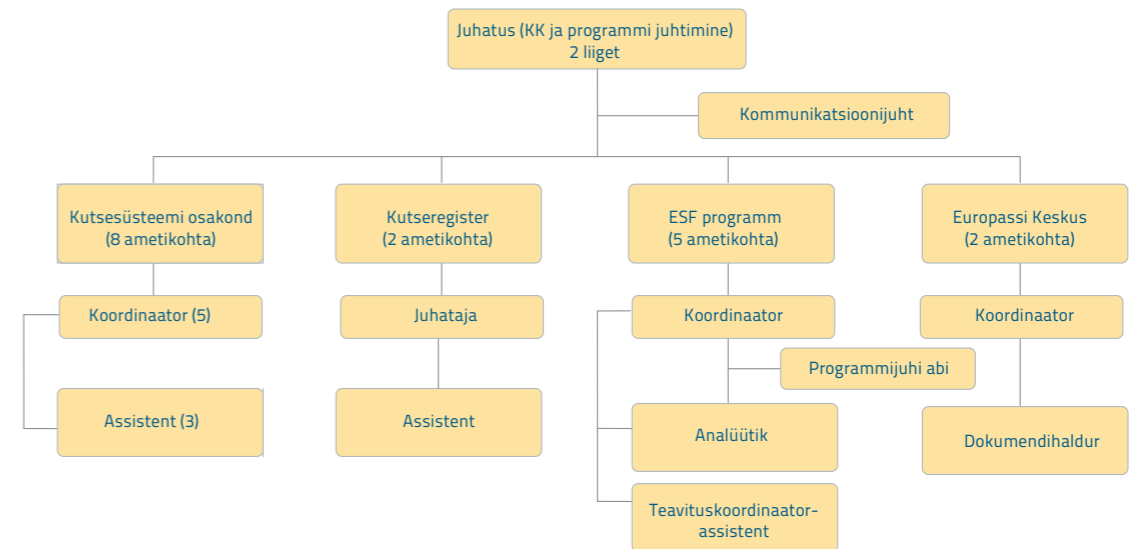
5. Kutsesüsteemi kompetentsikeskuse väljaarendamine, süsteemi rakendumisega seotud spetsialistide ning sidusgruppide koolitamine:

- ✓ Toimunud on 19 koolitust kutsesüsteemi arendajatele.

6. Kutsekoja tegevuse tulemustest teavitamine:

- ✓ välja on töötatud kutsesüsteemi kommunikatsioonistrateegia;
- ✓ korraldatud on 9 kutsesüsteemi uue kontseptsiooni alast teavitusseminari partneritele;
- ✓ meedias on avaldatud 12 kutsesüsteemi arengut tutvustavat artiklit.

Kutsekoja struktuur aastal 2009

Kutsekoja tegevust juhib 6-liikmeline nõukogu ja 2-liikmeline juhatus. Nõukogu kavandab Kutsekoja tegevust, korraldab juhtimist ja teostab järelevalvet Kutsekoja ja juhatuse tegevuse üle.

Nõukogu koosseis aastal 2009 oli järgmine:

Tarmo Kriis	Eesti Tööstus- ja Kaubanduskeskuse esimees
Siim Raie	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Jüri-Sander Vaikma	Eesti Ametiühingute Keskliit
Jaan Kollist	Teenistujate Ametiliitude Organisatsioon (kuni 01.11.2009)
Priit Vilba	Teenistujate Ametiliitude Organisatsioon (alates 02.11.2009)
Thor-Sten Vertmann	Sotsiaalministeerium (kuni 03.04.2009)
Anu Alber	Sotsiaalministeerium (alates 02.11.2009)
Andres Pung	Haridus- ja Teadusministeerium (edaspidi HTM).

Juhatus oli kaheliikmeline, kuhu kuuluvad Olav Aarna (juhatuse liige, ESF programmi analüütik) ning Maaja-Katrin Kerem (juhatuse liige, ESF programmi juht)

2009. aastal töötas Kutsekojas 19 inimest:

- juhatuses 2 inimest
- kutsesüsteemi osakonnas 8 inimest
- ESF programmi osakonnas 5 inimest
- kutseregistris 2 inimest
- Europassi Keskuses 2 inimest

Aasta olulisemad sündmused

- 22. jaanuaril** ilmus Eesti Päevalehe vahel Kutsekoja infoleht
- 11. ja 18. märtsil** toimusid Kutsekojas kutsekomisjonide infopäevad
- 21. oktoobril** toimus Europassi ja HKK Kutsehariduse büroo ühine infopäev Leonardo da Vinci programmi ja Europassi dokumentide tutvustamiseks
- 4. novembril** jõustusid kutseharidusstandardi muudatused
- 10. ja 11. novembril** toimus NCPVET CO projekti I kohtumine Eestis
- 23. novembril** toimus teavituskonverents „Kvalifikatsioonid uude raami?!“
- 14. detsembril** valmis kvalifikatsiooniraamistiku arenduse aruteludokument

Kutsenõukogudes tehtud töö

2009. aastal töötas Kutsekoja juures 16 kutsenõukogu. Aasta jooksul toimus 28 kutsenõukogu koosolekut ning lisaks viidi läbi 19 kirjalikku hääletust. Kutsenõukogudes kinnitati kokku 26 kutsestandardite uustöötlust, kutse andmise tegevuse lõpetas üks organisatsioon: Eesti Infotehnoloogia Selts.

Kõigi koosolekute päevakorras oli lisaks kutsenõukogunõukogu valdkonna spetsiifilisi tegevusi (valdkonna uute kutsestandardite koostamise algatamine ja kinnitamine, kutset andvatele organitele tegevusloa andmine) puudutavatele küsimustele ka kompetentsipõhise kutsesüsteemi tutvustamine ja selle rakendamise seotud probleemide arutelud ning ESF programmi („Kutsesüsteemi arendamine“) eesmärkide, tegevuste ja tulemuste tutvustamine.

Peamised läbivad teemad olid:

- kutse andja avaliku konkursi tingimused
- millistel tingimustel saavad õppeasutused esmataseme kutse andmise õiguse
- olemasoleva Eesti kutsesüsteemi muutmine 8-tasemeliseks ning selle sidustamine 8-tasemelise EQF raamistikuga.

Kutsenõukogude töö korraldamisel oli suurimaks muutuseks liikmete vahetumine. Osa organisatsioon taandas oma esindatuse ja juurde tuli palju uusi liikmeid, vahetusid ka organisatsioonide esindavad isikud.

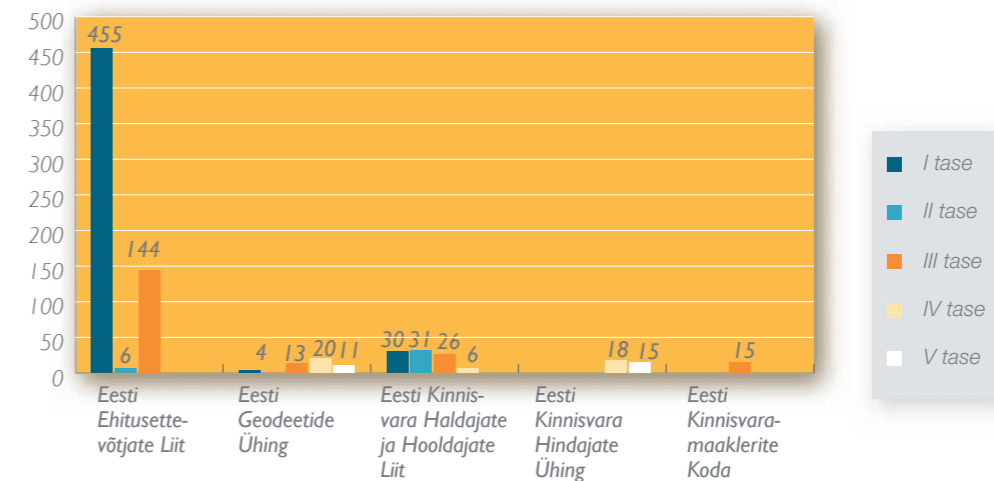
Mitmes kutsenõukogus tuli arutada kutse andmise vaideid, mis peamiselt a pelleerisid puudujääkidele kutse andmise korras või eitava vastuse mittepiisavale põhjendatusele.

Kutsetunnistuste väljastamine aastal 2009

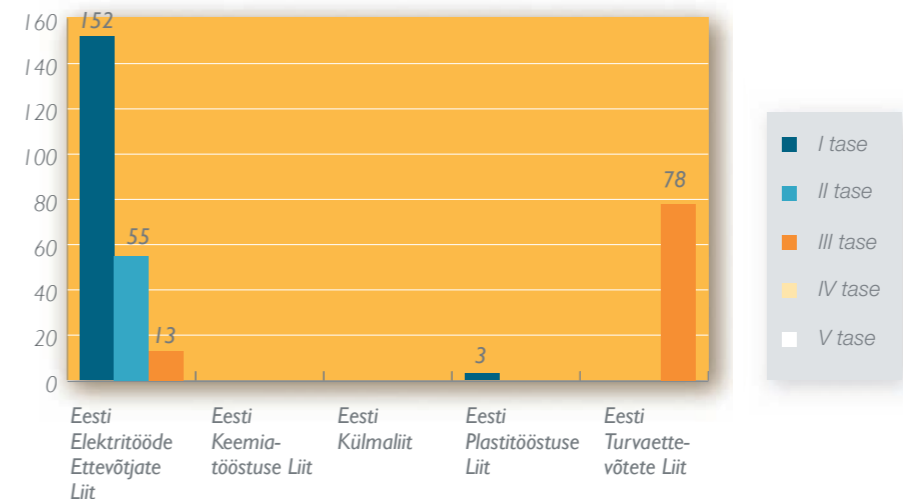
Järgnevatel graafikutel on näha, mitu Kutset Andvat Organit iga kutsenõukogu all tegutseb ning kui palju iga Kutset Andev organ on kutsetunnistusi aastal 2009 väljastanud.

Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu all ei tegutsenud 2009 ühtegi Kutset Andvat Organit, seega ei antud välja ka ühtegi kutsetunnistust.

Ehituse, Kinnisvara ja Geomaatika Kutsenõukogu

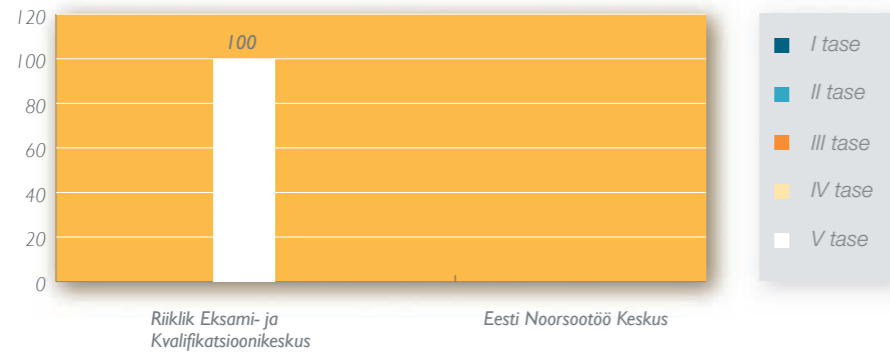

Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu

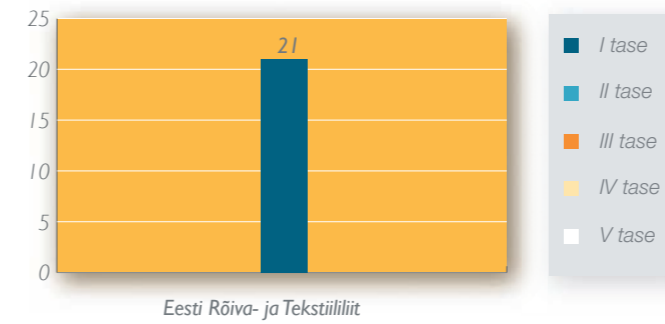

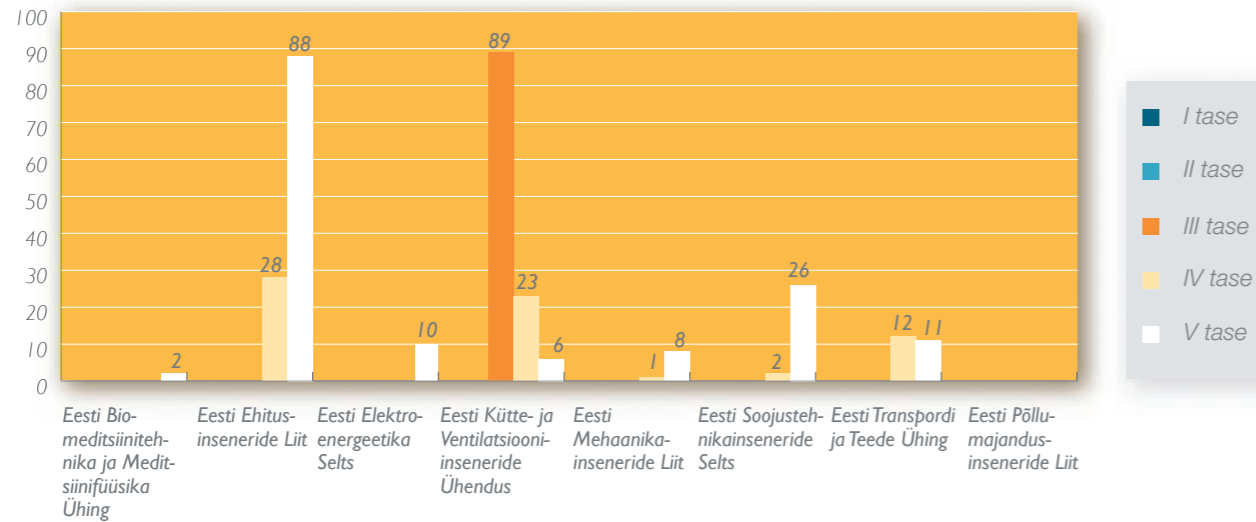
Hariduse Kutsenõukogu

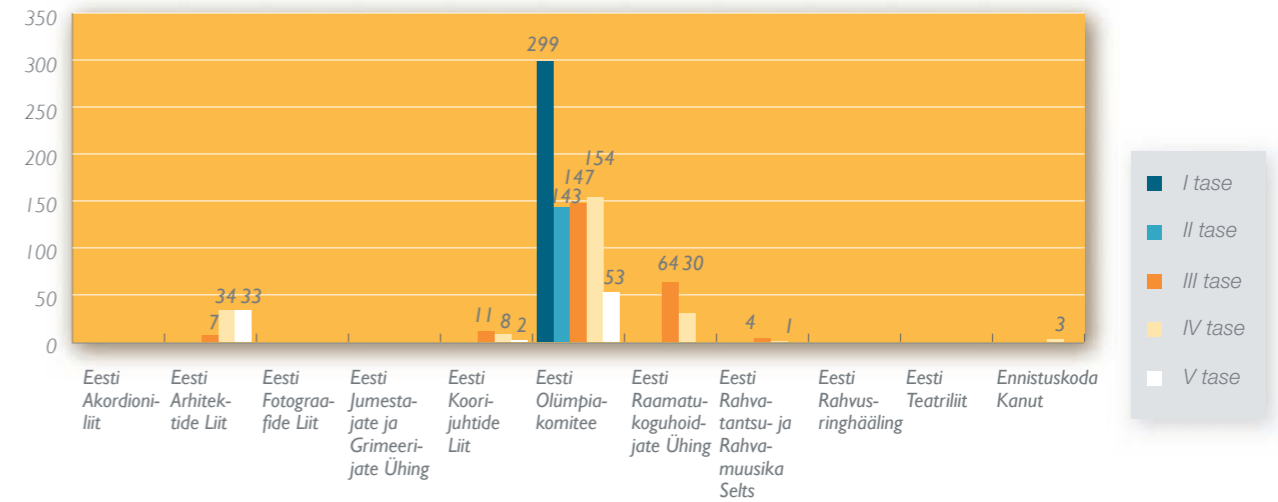
Kergetööstuse Kutsenõukogu

Inseneride Kutsenõukogu

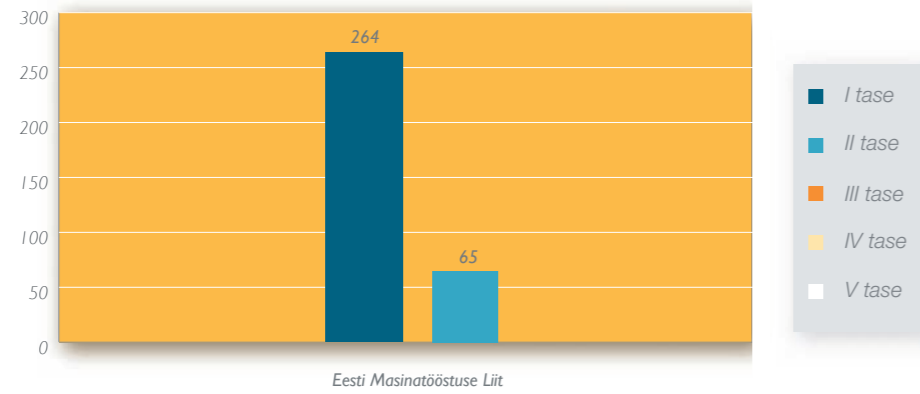

Kultuuri Kutsenõukogu

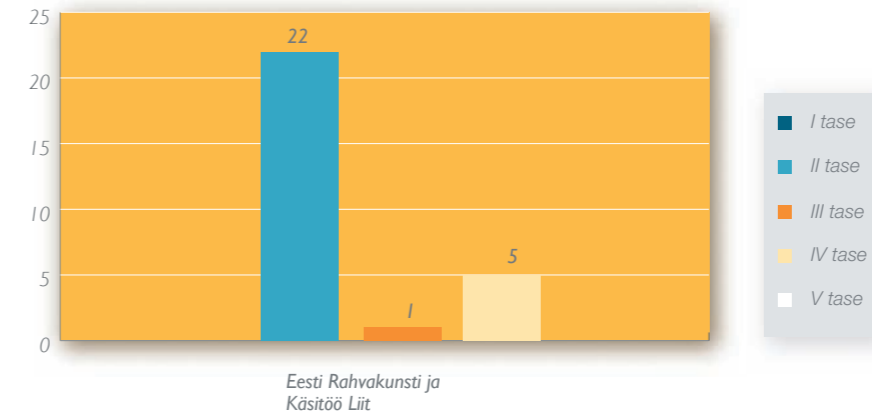

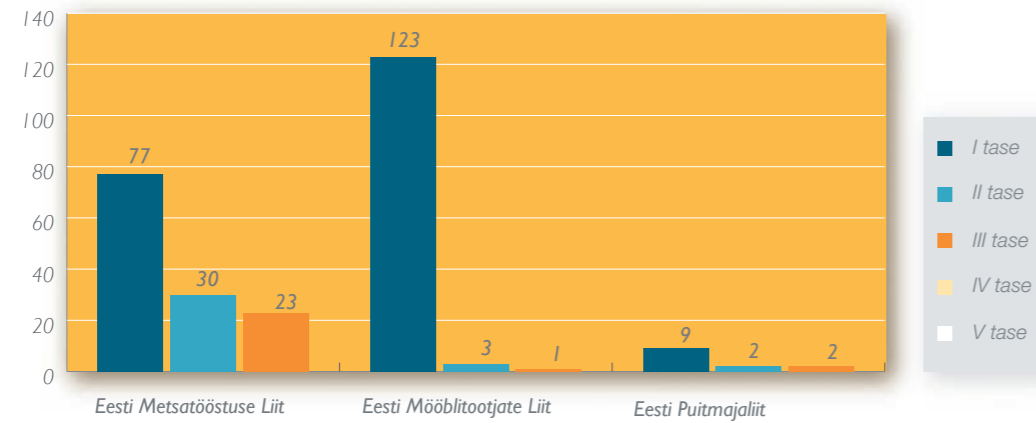
Masina-, Metalli- ja Aparaaditööstuse Kutsenõukogu

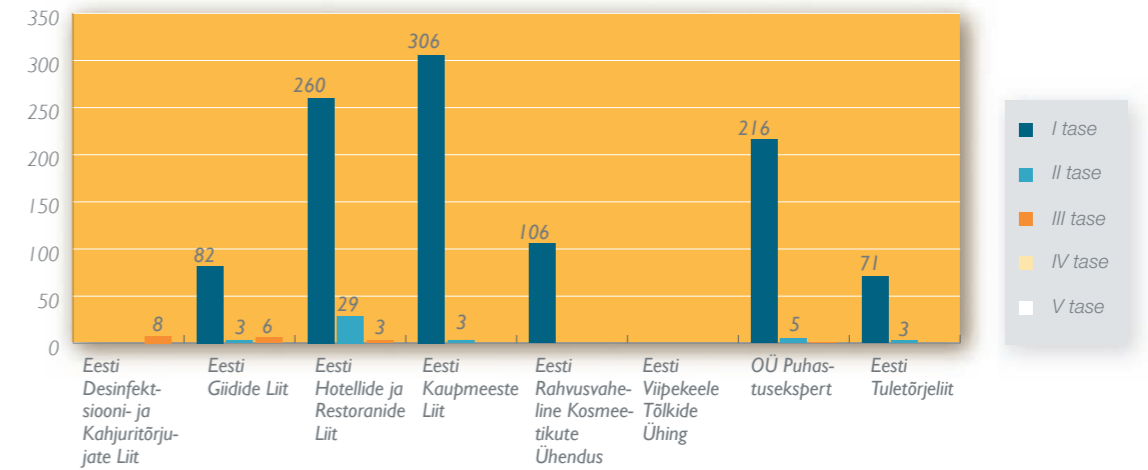
Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu

Metsanduse Kutsenõukogu

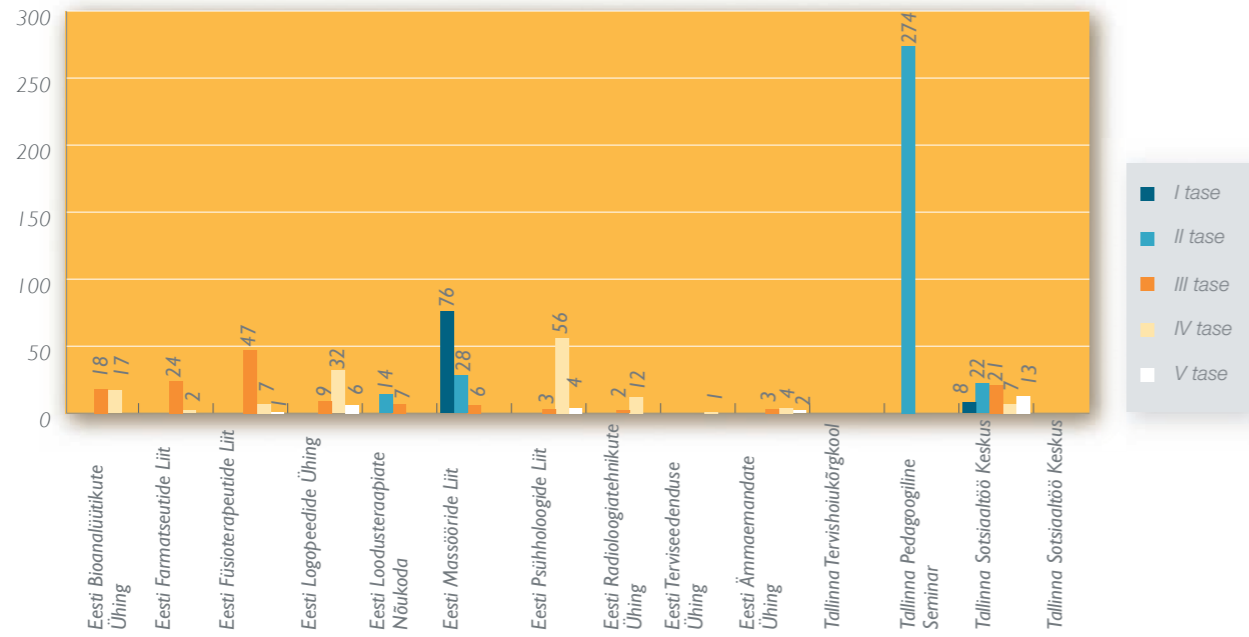

Teeninduse Kutsenõukogu

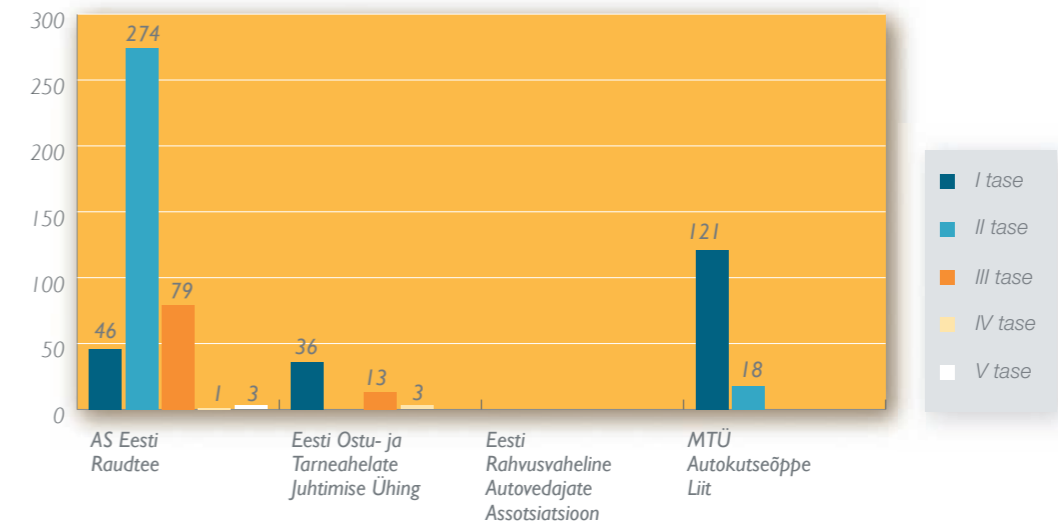

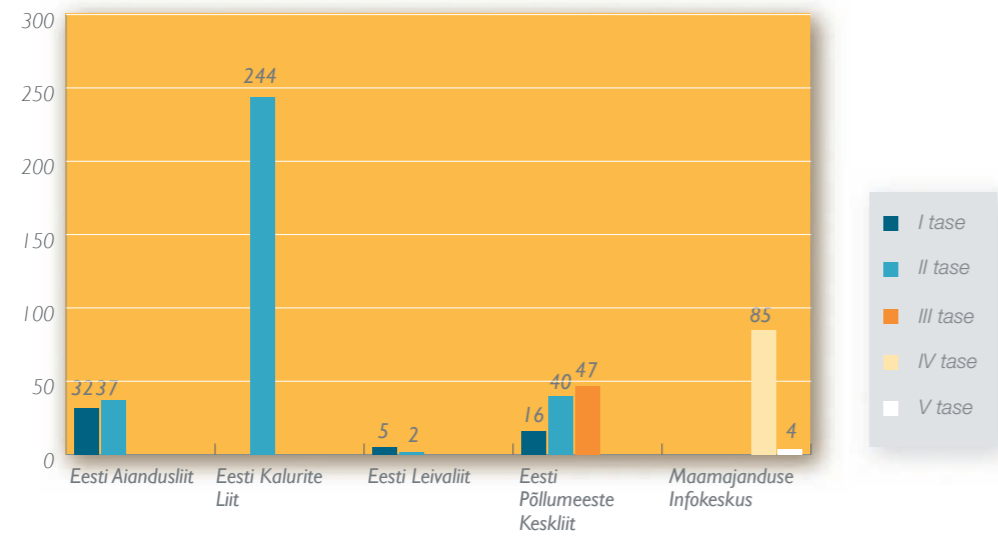
Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu

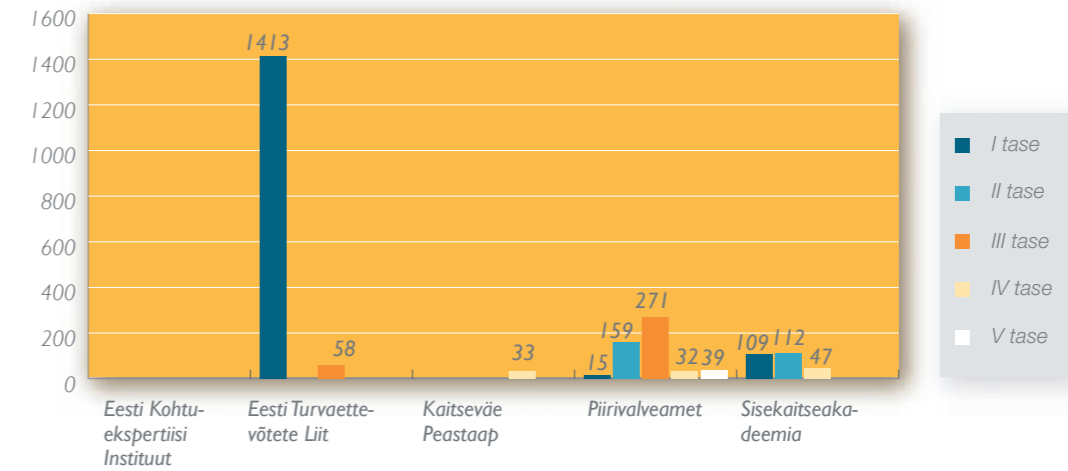
Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu

Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu

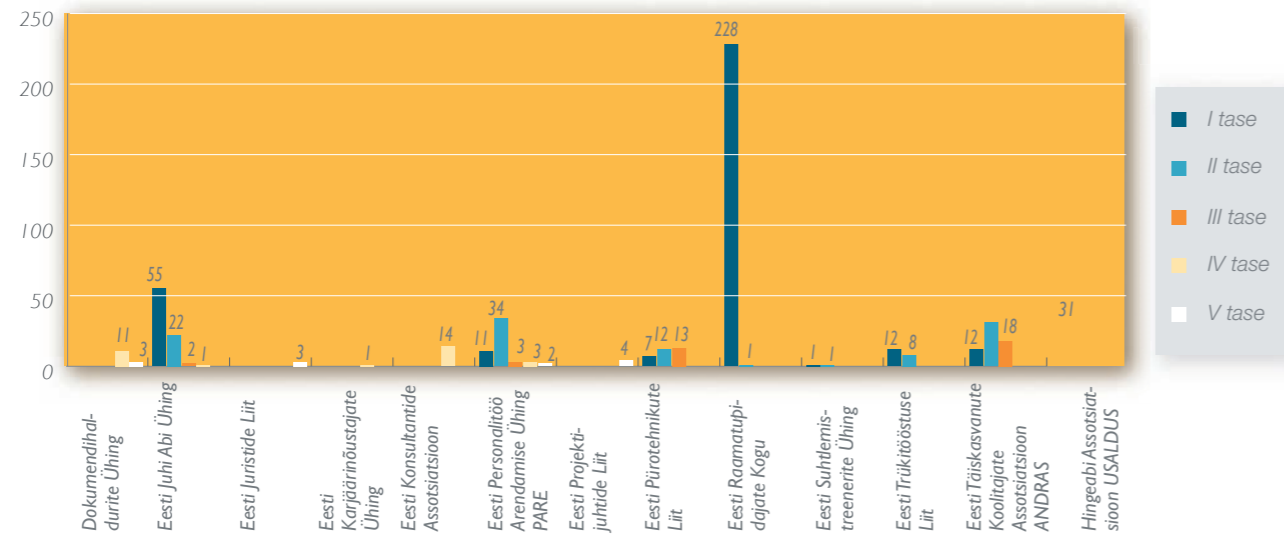
Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu

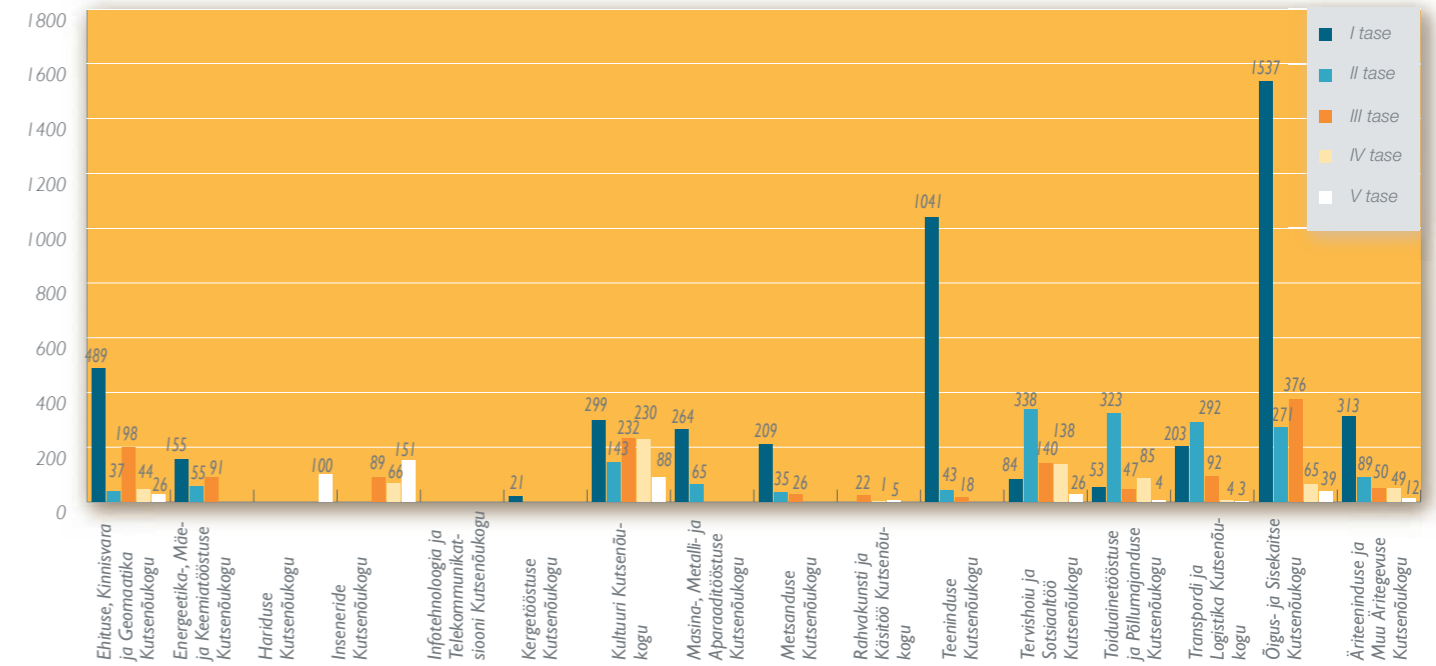

Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu

Väljastatud kutsetunnistused aastatel 1999-2009 tasemete kaupa iga kutsenõukogu kohta

Välisprojektides osalemine

Kutsekoda osales 2009. aastal järgmistes rahvusvahelistes projektides:

VALEW - to VALIDate LEarning at Work

Projekti eesmärk on koostada mitteformaalses ja informaaalses õppes omandatud kompetentside sertiifitseerimise üldine (erinevates sektorites rakendatav) mudel, illustreerides selle rakendamist info- ja kommunikatsiooni tehnoloogia (IKT) ja organisatsiooniliste (sotsiaalsete) kompetentside näitel ning sidudes need EQF tasemetega ja deskriptoritega

Lua sild õpiväljundite hindamise akadeemilise ja kutseharidusliku lähenemise vahele, panustades sellega EQF rakendamise peamise probleemi (väljakutse) lahendamisse

Levitada projekti tulemusi ja meetodeid teaduslikul, poliitika ja organisatsiooni tasandil, edendades sellega konsensusse tekkimist

Projekti oodatavad tulemused

Mitteformaalses ja informaaalses õppes (eelkõige töökohal) omandatud kompetentside sertiifitseerimise mudel, mis on seotud EQF-ga ja illustreeritud IKT ja organisatsiooniliste (sotsiaalsete) kompetentside näitel ja tehtud kasutatavaks sektorite üleselt

Mini-case'de kollektsoon ja 3 põhjalikku case'i

Käsiraamat töö omandatud kompetentside sertiifitseerimiseks, sh hindamise kvaliteedi kriteeriumid

Publikatsioonid, sh artiklite kogumik

Projekti juhtpartneriks on Milaano Tehnikaülikooli Sihtasutus - Fondazione Politecnico di Milano

Kaasatud partnerid: Eesti, Itaalia, Saksamaa, Prantsusmaa, Hispaania, Holland, Šotimaa

Projekti kestus: 01.2009-06.2010

Projekti veebileht: <http://www.valew.eu/>

INLearning - Validating Learning for an Inclusive Society

Õpingute tunnustamine sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks

Projekti eesmärk on keskenduda mitte- ja informaaalse õppe tunnustamisele ja välja töötada metodoloogiline raamistik (tööriist) EQF tasemetega kirjeldustele vasta-va tunnustamise läbiviimiseks. Projekti eesmärgiks on välja töötada mitte- ja informaaalse õppe tunnustamise ühtne metoodika, mis oleks kasutatav kõigis Euroopa riikides.

Projekti käigus töötatakse välja tunnustamise tööriistad:

„Lifepass” („Elupass”), mis on „portfoolio mälu-pulk” („portfolio pendrive”)

Käsiraamat, mida saab kasutada tunnustamisprotsessi läbiviimisel.

Metodoloogiline raamistik peab sobima erinevatele kutsetele eri sektorites ja eri tasemetel kõigis Euroopa riikides. Sellise eesmärgi saavutamine on võimalik ainult tänu rahvusvahelisele koostööorgustikule.

Projekti juhtpartneriks on Malta Qualifications Council

Kaasatud on partnerid: Malta, Austria, Itaalia, Kreeka, Rumeenia, Sloveenia, Eesti, Türgi, Portugal

Projekti kestus: veebruar 2009 - jaanuar 2011

Projekti koduleht: www.inlearning.eu

NCP-VET-CO projekt

Riiklike EQFi koordinatsioonikeskuste vaheline koostööorgustiku loomine Eesti, Läti, Soome, Tšehhi ja Rumeenia vahel

Projekti lühend: NCP-VET-CO

NCP-VET-CO projekti eesmärk on luua toimiv koostööorgustik Eesti, Läti, Soome, Rumeenia ja Tšehhi riiklike EQFi koordinatsioonikeskuste vahel;

koostada partnerriikide kogemuse põhjal häid kogemusi sisaldav juhend kutsete ja kutsehariduse kvalifikatsioonide sidustamiseks Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga (EQF).

Koostööorgustiku loomise vajadus sai alguse sellest, et EQFi rakendamine on Euroopa Komisjoni üks tähtsamaid prioriteete ning koostöö ja ühine usaldus riikide vahel on oluline eeldus riiklike kvalifikatsioonide sidustamisel EQFga.

Riikliku kvalifikatsiooniraamistiku arendamise koordineerimiseks ja EQF-ga sidustamise kvaliteedi tagamiseks on EL riikidel soovitatud luua riiklik koordinatsioonikeskus (Nationa Coordination Point, lühend NCP), kelle ülesanne on juhtida riiklike kvalifikatsioonide kvalifikatsiooniraamistike sidumist EQF-ga, et tagada sidustamise protsessi kvaliteet ja läbipaistvus. Kõik NCP-VET-CO projekti partnerorganisatsioonid on vastutavad oma riigi kvalifikatsioonisüsteemi arendamise eest.

Koostööorgustiku eesmärgiks on aidata partnerorganisatsioonidel arendada oma kvalifikatsioonisüsteemi ja toetada riikide kutsete ja kutsehariduse kvalifikatsioonide sidustamist EQFga, jagada häid kogemusi ning leida ühiseid lahendusi sidustamisprotsessis esilekerkinud probleemidele. Koostöö peaks andma laiemat ülevaate Euroopas toimuvast ning toetama ja julgustama riike oma süsteemi arendama. Samuti luues ühiseid arusaamu kvalifikatsioonide paigutamisel EQFi, aitab see suurendada riikide vahel kvalifikatsioonide läbipaistvust.

Igal partneril on projekti käigus võimalus organiseerida üks kohtumine ja tutvustada oma riigi arendustegevust seoses kutsete ja kutsehariduse kvalifikatsioonide sidustamisel EQFga.

Projekti raames toimub viis kahepäevast kohtumist erinevatel teemadel:

1. Riiklike koordinatsioonikeskuste roll ja ülesanded ning kutsete ja kutsehariduse kvalifikatsioonide tunnustamine partnerriikides
2. Riiklikud kvalifikatsioonisüsteemid ning kutsehariduse ja kutsete osa selles
3. Riiklike kvalifikatsioonide sidustamine EQF-ga
4. Kutsete ja kutsehariduse kvalifikatsioonide ning kompetentside kirjeldamine ja klassifitseerimine
5. Riiklike kvalifikatsioonisüsteemide ja -raamistike kvaliteedi tagamise süsteemid

Projekti juhtpartneriks on Kutse kvalifikatsiooni SA Eestist

Kaasatud partnerriigid: Eesti, Soome, Läti, Tšehhi, Rumeenia

Projekti kestus: september 2009 - juuli 2011

Siseturu infosüsteem (IMI)

Siseturu infosüsteem (IMI) on elektrooniline vahend, mille eesmärgiks on toetada haldusalast koostööd ELi liikmesriikide (ka Euroopa Majanduspiirkonna riikide) vahel. Kõigepealt hakatakse süsteemi kasutama seoses uue kutse kvalifikatsioonide direktiivi (2005/36/EÜ) ja teenuste direktiivi (2006/123/EÜ) halduskoostööd käsitlevate sätetega.

IMI on loodud selleks, et parandada teabevahetust liikmesriikide haldusametuste vahel. Tegemist on elektroonilise abivahendiga, mis kujutab endast teabevahetussüsteemi, mis annab liikmesriikidele võimaluse lülituda tõhusamasse igapäevasesse koostöösse siseturu õigusaktide rakendamisel. IMI on loodud selliste

oluliste praktiliste probleemide lahendamiseks nagu haldus- ja töökultuuri erinevused, erinevad keeled ja kindlate partnerite puudumine teises liikmesriigis.

Teenuste direktiivi (2006/123/EÜ) halduskoostöö sätete alusel on alates 2009. aasta detsembrist IMI-süsteemi kasutamine kohustuslik.

Esimeses etapis töötati välja rakenduse esimene versioon, mis toetab kutse kvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi (2005/36/EÜ). Selle käigus toimus liikmesriikidevaheline infovahetus nelja kutseala raames (raamatupidajad, arstid, apteekrid ja füsioterapeudid) ning tänaseks on see laienenud 11-le kutsealale. Nüüdseks on käivitumas Teine etapp, kus arendatakse süsteemi edasi nii, et see toetab teenuste direktiivi rakendust.

Komisjon on kohustanud liikmesriike hiljemalt 2009. aasta märtsiks sisestama IMI-süsteemi teenuste direktiiviga seotud valdkondades majandustegevuse isiku üle järelevalvet tegevate asutuste andmed.

Eesti poolseks koordineerijaks on Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium ning Kutsekoda on liitunud asutus.

EQF-i rakendamine põllumajandussektoris (EQUFAS)

Projekti juhtpartneriks on Hollandi Wellant Kolledž. Kaasatud on partnerid Austriast, Kreekast, Hispaaniast, Eestist ja Soomest.

Projekti kestus 1.1.2007-1.1.2009

Projekti osalejateks on EUROPEA International-i rahvuslikud organisatsioonid või sinna kuuluvad maa- ja metsanduslikud kutseõppeasutused. Sihtgrupiks on sama valdkonna õpilased, õpetajad ning ettevõtjad.

Projekti peamiseks eesmärgiks oli võrrelda erinevate riikide kutse kvalifikatsiooni-süsteemi põllumajandussektoris ning töötada välja ühine raamistik. 2009. aastal keskenduti õpilaste kompetentse väljaselgitavate meetodite ja küsimustike täiendamisele ning toimus

3-nädalane pilootprojekt Austrias ning 3-kuune pilootprojekt Hispaanias. Projekti tulemusena töötati välja põllumajandussektori 8-tasemeline kompetentside kirjeldus.

Projekt hõlmas 6 erinevat põllumajandusvaldkonda:

- ✓ põllumajandus
- ✓ loomakasvatus
- ✓ metsamajandus
- ✓ toiduainete tööstus - põllumajandussaaduste töötlemine
- ✓ maastikukujundus
- ✓ viinamarjakasvatus, veinitootmine

Projekti osalenud Eesti kutseõppeasutused:

- Olustvere TMK - põllumajandus, toiduainete tööstus
- Türi TMK - põllumajandus
- Räpina Aianduskool - maastikuehitus
- Luua Metsanduskool - metsandus, maastikuehitus
- Suuremõisa Tehnikum - maastikuehitus
- Pärnu KHK (Tihemetsa õppekoht) - metsandus
- Vana-Antsla KK - põllumajandus
- Kutsekojast osalevad projektis assessoritena Rutt Lumi ja Heli Oruaas.

Projekti lõpukonverents toimus Eestis Sagadi mõisas 14.-16. oktoobril.

Väliskogemusest õppimine

Aasta jooksul toimus Kutsekojas 3 kohtumist teiste riikide esindajatega, kus tutvustati Eesti kutse süsteemi arenguid:

02.04.2009 Kohtumine Soome koolide õpetajatega

15.04.2009 Kohtumine Soome Keski-Pohjanmaan kultuurikooli õpetajatega

10.06.2009 Kohtumine Bulgaaria kutsete süsteemi arendajatega

Lisaks oli Kutsekoja töötajatel võimalus osaleda mitmete kvalifikatsiooni- ja kutse süsteemi teemalistel konverentsidel, kus saadi juurde uusi mõtteid Eesti kutse süsteemi paremaks edasi arendamiseks. Järgnevalt saate tutvuda lähemalt, mida neil konverentsidel kuuld ja õpiti.

05.-06.02.2009 Projekti VALEW (to VALIDATE Learning at Work) avakonverents Osalesid Olav Aarna, Ingrid Lepik, Mari-Ann Rebane

Milaanos (Milaano Tehnikaülikooli Sihtasutuses – *Fondazione Politecnico di Milano*, projekti koordinaator) projekti VALEW avaseminar. Osalesid projekti kõigi üheksa partneri esindajad.

Projekti eesmärgid:

- 1) Koostada mitteformaalses ja informaaalses õppes omandatud kompetentside sertifitseerimise üldine (erinevates sektorites rakendatav) mudel, illustreerides selle rakendamist IKT ja organisatsiooniliste (sotsiaalsete) kompetentside näitel ning sidudes need EQF tasemete ja deskriptoritega;
- 2) Luua sild õpiväljundite hindamise akadeemilise ja kutseharidusliku lähenemise vahele, panustades sellega EQF rakendamise peamise probleemi (väljakutse) lahendamisse;

- 3) Levitada projekti tulemusi ja meetodeid teaduslikul, poliitika ja organisatsiooni tasandil, edendades sellega konsensuse tekkimist.

Projekti oodatavad väljundid:

- 1) Mitteformaalses ja informaaalses õppes (eelkõige töökohal) omandatud kompetentside sertifitseerimise mudel, mis on seotud EQF-ga ja illustreeritud IKT ning organisatsiooniliste (sotsiaalsete) kompetentside näitel ja tehtud kasutatavaks sektorite üleselt;
- 2) Mini-case'de kollektsioon ja 3 põhjalikku case'i;
- 3) Käsiraamat töö omandatud kompetentside sertifitseerimiseks, sh hindamise kvaliteedi kriteeriumid;
- 4) Publikatsioonid, sh artiklite kogumik;
- 5) Projekti veebileht.

Mida Kutsekojalt oodatakse?

- 1) Ühe-kahe eduka case'i esitamine (mikro- (üksikisiku case), meso- (organisatsiooni case) või makrotasandil (riigi case));
- 2) Osalemine sertifitseerimise mudeli väljatöötamisel ja testimisel;
- 3) Projekti lõppkonverentsi korraldamine 03.-04. juunil 2010.a.

Projekti täitjad:

- 1) *Fondazione Politecnico di Milano*, projekti koordinaator;
- 2) *Scienter* (Itaalia);
- 3) *University of Strasbourg*;
- 4) *IG Metall* (Saksamaa);
- 5) *Scienter Espana*;

- 6) Agency for Education, Training and Employment of Lombardia;
- 7) Estonian Qualifications Authority;
- 8) Edinburgh University;
- 9) Foundation European Centre for Valuation of Prior Learning (EC-VPL) (Holland).

Seminarilt kaasa toodud materjalid:

- 1) ICT competences framework (www.ecompetences.eu);
- 2) DOZY – sotsiaalsete (organisatsiooniliste) kompetentside raamistik (FPM);
- 3) Eelmise LdV projekti kogumik (*Recognition of Prior Learning*).

Projekti koduleht: www.valew.eu

23.-24.03.2009 Rahvusvaheline konverents „Breaking Barriers and Crossing Boundaries: the role of NQFs in promoting learner mobility” Glasgow

Osalesid Ingrid Lepik, Olav Aarna ja Janne Järva

SCQF Partnership poolt korraldatud kohtumise eesmärgiks oli tutvustada Šotimaa arvestuspunkti- ja kvalifikatsiooniraamistiku (edaspidi SCQF) väljatöötamise ning arendamise parimat praktikat ja väljakutseid. Lisaks oli võimalus hankida teavet teiste riikide (nt Iirimaa) kvalifikatsiooniraamistike arendamise kogemustest.

Alljärgnevalt on esitatud konverentsi ettekannetest kõlama jäänud mõtted, olulisem informatsioon.

Susan Walsh (Principal and Chief Executive, Cardonald College) esitlusest võib välja tuua mõned faktid, mida on tänaseks Šotimaal tehtud seoses riikliku kvalifikatsiooniraamistiku välja töötamisega:

- paindlik lähenemine;
- tööandjate teadlikkuse tõstmine;
- portfoolio mõistusepärasemaks tegemine/ratsiona-

- liseerimine;
- õppijatega kokkulepped sõlmitud.

Raskused on tekkinud järgmistes küsimustes:

- mõistmise puudumine;
- raamistike dubleerimine;
- traditsiooniline mõtlemine;
- õpilase õppeperioodi pikenemine.

Dr Janet Lowe (Chair of the Scottish Funding Council's Skills Committee) andis ülevaate, millega antud organisatsioon tegeleb ning millised on nende prioriteetidid. Samuti esitles ta mõtteid, kuidas SCQF aitab välja töötada sidusamat süsteemi, mõned neist:

- riiklik strateegiline kutsete (awards) raamistik;
- selged arvestuspunktide ja tasemete määratlused;
- paindlikud võimalused ühendamaks kõiki kvalifikatsioone;
- kõikide tasemete õpingud on tunnustatud;
- raamistik sisaldab nii akadeemilisi kui ka kutsekvalifikatsioone.

Tulevikuvisioon:

- kõik Šotimaa kutsed (awards) peavad paigutama SCQF-i;
- kõik hinnatud õpingud peavad sisaldama arvestuspunkte;
- hariduse edendamisel ei ole tupikuid;
- arvestuspunkte antakse kõikidele (asjakohastele) varasematele õpingutele;
- tööandjad kasutavad SCQF-i tööjõu arendamise, karjääri edendamise ja CPD (continuing professional development) kavandamiseks ning rakendamiseks.

Eva Gonczi (Programme Director, Collegium Budapest) rääkis entusiastlikult SCQF-ist: selle poliitilistest eesmärkidest, peamistest tunnustest, saavutustest jne. Esineja soovitas SCQF-i ja sellega seotud protsessi tundma õppida, kuna tegemist on riikliku kvalifikatsiooniraamistiku hea näitega. Samuti puudutas pr Gonczi Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku (edaspidi EQF) ja Bologna raamistiku teemat ning lisas, et tänu

nimetatud raamistikele on loodud hea pinnas riiklike kvalifikatsiooniraamistike välja töötamiseks.

Esineja oli teinud kokkuvõtte Euroopa (riikide) riiklike kvalifikatsiooniraamistike välja töötamise ja rakendamise olukorrast, mille tulemused on järgmised:

- 25,7% (riikidest) on juba rakendanud oma raamistiku;
- 17,6% on raamistiku välja töötanud ja tegelevad hetkel selle rakendamisega;
- 25,0% töötavad käesoleval hetkel oma raamistiku välja;
- 12,5% on tehtud ettepanekud raamistiku loomise kohta;
- 19,1% puuduvad konkreetset plaani seoses raamistiku loomisega.

Lõpetuseks pani Eva Gonczi kuulajatele südamele, et riiklike kvalifikatsiooniraamistike välja töötamine on õppimise protsess, kus ei tohiks kiirustada.

Dr Jim Murray (Chief Executive Officer, National Qualifications Authority of Ireland) tegi põhjaliku kokkuvõtte Iirimaa kvalifikatsiooniraamistiku arengutest ning mainis, et riiklike kvalifikatsiooniraamistike rakendamisel tuleb arvestada asjaoluga, et see võtab aega ning nõuab tihti märkimisväärset kultuurilist muutust.

Lisaks käsitles hr Murray Bologna raamistiku ja EQF-i temaatikat ning kutsus riike kaasa mõtlema sellest, kuidas riiklike kvalifikatsioonitasemete või –süsteemide võrdlemine teiste riikide süsteemidega mõjutab olemasolevat süsteemi või traditsioonilist mõistmist konkreetsest kvalifikatsioonist. Ta avaldas lootust, et erinevate raamistike välja töötamine ja sidustamine teiste kvalifikatsiooniraamistikega on (vaatamata mitmetele takistustele) siiski otstarbekas, kuna see tegevus aitab aru saada reaalses maailmas eksisteerivatest kvalifikatsioonisüsteemidest, samuti soodustab vajalike muutusi vastavates süsteemides.

Lõpetuseks võib öelda, et konverentsil osalenud said põhjaliku ülevaate SCQF-ist, millest on ka Eesti riigi õppida. Samuti oli võimalik ammutada lisateavet

EQF-i ja riiklike kvalifikatsiooniraamistike sidustamisel tekkinud probleemidest ning sellest, kuidas neid lahendada.

Kaasatoodud materjalide hulgast võib leida mitmeid ülevaateid SCQF-i kohta.

24.-27.03.2009 Õppereis Islandile teemal „Euroopa instrumentide (EQF, Europass) kasutamine”

Osales Sirje Murre

Õppereisil osales 15 inimest 12 riigist: Saksamaa, Hispaania, UK, Eesti, Läti, Austria, Sloveenia, Prantsusmaa, Holland, Kreeka, Taani, Ungari.

1. Põhilised teemad:

- Mitteformaalse ja informaalsete õppe hindamine ning tunnustamine;
- Sotsiaalsete partnerite roll hariduse kvaliteedi parendamisel ja õppekavade töömaailma vajadusega vastavusse viimisel.

2. Külastasime:

a. Islandi haridus- ja teadusministeerium

Teemad, mida kohtumisel arutati:

- Moodulite ja ainepunktide süsteem;
- Erinevad õppimise vormid – päevaõpe, kaugõpe, õhtuõpe – oluline, et inimesel oleks hea ja mugav;
- EQF tasemete kriteeriumid on sõnastatud ning antud arvamuse saamiseks sotsiaalsetele partneritele - kasutajatele. Nende arvamus, et EQF kontekstis kasutatav kompetentsi mõiste ei ole õige. Põhjendus oli see, et iseseisvuse ja vastutuse ulatus (mõiste all kompetentsid) ei sobi, sest see ei ühildu kompetentsi (teadmised ja oskused) olemusega;
- Küsimus EQF 6-8 tasemest – kas sinna võib sobitada ka ülikoolidiplomit omamata?

- ✓ Austria – ühtset seisukoha ei ole;
- ✓ UK – neil on see kasutusel.

b. Islandi Ülikool

- Ainepunktide teema – ECTS ja ECVET – ei ole ühe süsteemi ja metoodikaga määratletav. Arvamus, et ECTS on sisendipõhise orientatsiooniga ning seda ei ole sobilik tuua EQF juurde;
- Europass – mõne riigi esindaja polnud antud teemast teadlik, nt UK, Saksamaa. Üheks teemaks Europassi logo olemasolu diplomi lisal (vaid Ungari kinnitas, et neil on Europassi logo);
- NQF kõrghariduse (ehk kõrghariduse tasemete kirjeldused ja nende paigutamine EQF raamistikku) osas tehtud, seda arutati ülikoolide tasandil. Sotsiaalseid partnereid ei kaasatud, kuna ei peetud neid kompetentseteks. Samas planeeritakse kaasata väliseksperte.

c. IDAN – 2006. a loodud koolituskeskus tööstuse vajaduste rahuldamiseks. Nende moto – Saada paremaks! Teine võimalus!

- Inimeste nõustamine töökohal. Eesmärk – parandada inimeste oskusi, mis aitab kaasa Islandi ettevõtete konkurentsivõimele ja kogu riigi heaolule;
- Sertifikaat annab vabaduse – võimalus edasi liikuda oma ettevõttes ja/või mujale ja kõrgemale. Nõu teise võimaluse andmine;
- Finants tuleb Haridus-ja teadusministeeriumilt ning ettevõtetelt. Taotlejale tasuta. See on kuni 2010. aastani kestev projekt. Edasi võib tekkida probleem ressursidega.

d. Rio Tinto Alcan (alumiiniumitehas) koolituskeskus

Islandil on palju ettevõtteid, kellel on oma koolituskeskus. Peavad seda heaks näiteks, kuna koolist omandatavad oskused pole samad, mida ettevõtte vajab oma töötajatele.

e. Tehnika kolledž

Tutvustati uut haridusseadust;

- Hea koostöö töömaailmaga – haridus peab baaseeruma tööturu vajadustele;
- Formaliseeritakse koostöö erinevate haridustasemetega vahel – keskkool ja ülikool
- Kõikidel erialadel peab aluseks olema ühine standard mida aga tuleb kindlasti piloteerida;
- Kvaliteedi tagamine – see on pidev kontroll;
- VET tuleb teha populaarseks.

f. Külalastati ka Islandi parlamenti ja Sinist laguuni.

Kasu meie jaoks:

- Inimene on asjade tegemise mõte;
- Kasutada väliseksperte;
- Nõustamine enne kutseksamit ja töökohal;
- Hakata ette valmistama CEDEFOPi õppelähetust Eestis. Läbi mõelda kõik pisiasjad, esinejad, vaba aja korraldamine jne. Aluseks võib võtta raporti teksti.

11.-12.05.2009 Europassi Keskuste igaaastane kokkusaamine Bulgaarias, Sofias

Osales Margit Paakspuu

Euroopa Komisjoni ja Bulgaaria Europassi Keskuste poolt korraldatud kohtumisel osalemise eesmärgiks oli tutvuda uue EL liikmes riigi Europassi Keskuste tööga, arutleda ühiste tööülesannete üle ning jagada kogemusi, tutvuda muudatustega, mida CEDEFOP on läbi viinud või plaanib läbi viima seoses Europassiga.

1. Bulgaaria Europassi keskus esitles animatsioonifilmi Europassi CV teemal. Filmi inglisekeelset varianti on igal riigil võimalik kasutada ja oma keelde tõlkida. Selleks tuleb ühendust võtta Bulgaaria Europassi Keskusega ning kokku leppida tingimustes (autoriõigused).

2. Europassi õpirändetunnistuse internetipõhine haldussüsteem.

Eelmist versiooni ei kasutata, sest see on liiga keeruline. Tutvustati uut kasutajasõbralikum haldussüsteemi.

mi. Uus installatsioonipakett saadetakse juunis. Juulis tuleb üle vaadata tekstid ja teha vajalikud parandused. CEDEFOP esitleb uut haldussüsteemi septembris oma kodulehel. Aasta jooksul peavad kõik riigid haldussüsteemi kasutusele võtma.

3. Tutvustati Europassi CV-ga seotud uuringut ning ettepanekuid 3 profiili kasutamiseks. Otsustati, et kõik saavad teha ettepanekuid CV kohta ja neid võetakse arvesse.

4. Lepinguga seotud küsimuste arutelu- Europass ja Elukestva Õppe Asutus.

6. Bulgaaria tutvustas projekti, mille eesmärk on keelepassi väljatöötamine kurtidele ja pimedatele.

Europassi töö paremaks organiseerimiseks on oluline pidevalt kursis olla teiste riikide kogemustega - Bulgaarias uuriti, kelle juurde tasuks teha õppevisiit, et lähemalt tutvuda ühe riigi tööga, eriti seoses kutsetunnistuste lisade ja diplomilisaga. Puudutati ka EQF-i teemat, kuid see informatsioon jäi praegu sellele tasandile, et Europassi dokumente peab tulevikus seostama EQF-ga.

10.06.2009 Projekti „ESF-i õppimise võrgustik: migrantide ja vähemusrahvuslaste tööturul osalemise suurendamine. Alateema: hindamine: migrantide kompetentside hindamine” kohtumine Brüsselis.

Osales Mari-Ann Rebane

Commissioner for Integration and Migration of the Berlin Senate korraldatud kohtumise eesmärgiks oli õppimine teistest ESF projektidest: luua mudel edutoonud projektide selekteerimiseks, neist õppimiseks ja seeläbi mõjutada poliitilisi otsuseid antud valdkonnas.

Keskendutakse kolmele alavaldkonnale:

- 1) Hindamine (Assessment and validation) - juhivad Saksamaa;
- 2) Mittediskrimineerimise ja tolerantsuse edendamine

(Fostering anti-discrimination skills) - juhivad Belgia; 3) Integreeritud regionaalne lähenemine (Integrated territorial approach) - juhivad Hispaania ja Rootsi.

Tutvustati programmi eesmärke ning kasutatavat metoodikat.

Eesmärgiks on töötada välja tööriist, mille abil selekteerida välja õnnestunud ESF projektid selles valdkonnas. Seejärel selgitada välja projektid, millega lähemalt tutvutakse, et nendest õppida.

Projekti metodoloogia:

- indikaatorite abil projektide hindamine (benchmarking);
- vaatlus, intervjuud projektides osalenutega (peer review process);
- seminarid (peer review and briefing seminars);
- järelduste tegemine ja oma riigisisest poliitikat mõjutamine.

Kutsekoda osaleb kompetentside hindamise töögruppis. Kahes teises töögruppis esindab Eestit Integratsiooni Sihtasutus.

Töögruppide tegevuskava on järgmine:

- tööplaani koostamine koos eelarvega;
- indikaatorite määratlemine;
- projektide valik;
- ekspertide valimine;
- vaatlus ja intervjuud nende projektide osas;
- analüüs, parima praktika selekteerimine iga riigi jaoks;
- saadud kogemuse ja teadmiste levitamine.

Meie kutsesüsteemi paindlikkus (sh. ositi kutse andmine, VÕTA) peaks tagama nii eestlastele, vähemusrahvuslastele kui ka migrantidele võrdse ligipääsu tööturule. Eesti puhul ei ole see eraldi probleemiks kerkinud, kuidas migrantide oskusi, teadmisi hinnata. Tööturule sisenemise otsustab siiski tööandja ja oluline on teada saada, mida tööandja kõige rohkem töötajates hindab, mille järgi nad töötajaid valivad ning vastavalt sellele aidata ka migrante ja vähemusrahvuslasi.

11.06.2009 Kohtumine „The role of awarding bodies in developing qualifications in a European context” Ankaras, Türgis

Osales Olav Aarna

ETF, VQA (Türgi kutsekoja) poolt korraldatud kohtumise osalemise eesmärgid:

- Tutvustada Eesti kutsesüsteemi ja eriti kutsenõukogude ning kutse andjate rolli selles, sidudes toimuva EQF-i rakendamisega;
- Tutvuda Türgi kutsesüsteemi arenguga;
- Vahetada kogemusi Iirimaa ja Hollandi kvalifikatsioonisüsteemi arendajatega.

2006. a septembris võttis Türgi parlament vastu Kutsekoja seaduse (Law on the Vocational Qualifications Authority). Kutsekoda korraldab kutsesüsteemi toimimist ja arengut Türgis. Senist kutsesüsteemi arengut on olulisel määral toetanud ETF (European Training Foundation). Türgi kutsesüsteemi üldine struktuur ja korraldus on üsna sarnane Eesti omaga. Kuna süsteemi arendamist alustati oluliselt hiljem kui Eestis, siis on tänane arengutase võrreldav meie 5-6 aasta tagusega.

Iirimaa (Barbara Kelly, FETAC), Hollandi (Guus Morjan, Kenwerk) ja Olav Aarna (Kutsekoda) ettekanded oma riigi kvalifikatsioonisüsteemist ja selle arengutest moodustasid tausta, millel toimus Türgi kvalifikatsioonisüsteemi toimimise arutelu. Olulisel määral keskenduti rahvusvahelise standardi ISO 17024 (Üldnõuded isikute sertifitseerimise asutustele) rakendamisele ja selle piiridele. Nimetatud standardi rakendamine ilma erinevate kutsealade ja kutsete iseärasusi arvestamata on Türgis põhjendanud olulisi arusaamatusi. Küsimuseks on ka õppeasutustele kutse andja õiguse andmine.

Iirimaa kvalifikatsioonisüsteemi, sh riikliku kvalifikatsiooniraamistiku areng väärib tõsist tähelepanu eeskujuna Eesti kvalifikatsiooniraamistiku arendamisel. Tegemist on pikaajalise protsessiga, mis vajab riiklikku eestvedamist ja partnerite ulatuslikku kaasamist.

Hollandi süsteemis väärib tõsist tähelepanu nende

välja töötatud ja kutsestandardite koostamisel kasutatav ühtne kompetentside raamistik. Kenwerk'I on tõsine huvi kaasata Kutsekoda EL arendusprojektidesse.

ETF esindajad väljendasid tõsist huvi kaasata O.Aarnat ka edaspidi eksperdina analoogilistesse projektidesse.

14.-20.06.2009 Euroopa elukestva õppe programmi haridusjuhtide õppelähetus "PRISMA – Maia schools` quality assessment network" Portugalis, Maias

Osales Rutt Lumi

Programmi tähtsamad sündmused:

- 1) Iga osaleja maa haridussüsteemidest ülevaated
- 2) ISO 9001 struktuuri, eesmärkide ja ülesannete tutvustamine
- 3) PRISMA projekti tutvustamine, selle arengud ja rakendamine Portugalis 2006-2009.a.
- 4) Erinevate koolide esindajate kogemused projekti PRISMA rakendamisel
- 5) Huvitavad rühmatööd, arutelud PRISMA projekti rakendamise küsimuses
- 6) Suhtlemine erinevate maade esindajatega haridussüsteemide arengute küsimuses
- 7) Portugali Katoliku Ülikooli, Maia kohaliku omavalitsuse ja Maia Tehnoloogiapargi külastamine

Esinejad olid nii teoreetikud ülikoolidest, praktikud koolidest nii õpetajad kui koolide juhid.

Olulisemaks tulemuseks võib lugeda kohtumisi erinevate maade haridussüsteemi esindajatega, mis võimaldasid tutvuda haridussüsteemide arengutega erinevates Euroopa riikides, eriti koolide hindamissüsteemide arenguid.

Õppelähetuse materjalid olid korraldajate poolt ettevalmistatud, korraldajad olid asjatundlikud.

Õppelähetuse grupi liikmed olid üldhariduskoolide õpetajad, direktorid, üks kooli inspektor, kohaliku omavalitsuse haridusametnikud, üks ülikooli teadlane. Grupp oli tasemelt väga homogeenne, koostöö oli alusest peale heatahtlik, sõbralik ja asjalik.

Tutvustasin õppelähetuses viibides Eesti haridussüsteemi, Eesti kutsete süsteemi ja selle arenguid, samuti tutvustasin Kutsekoja tegevusi ja rolli kutsete süsteemi arengus.

Õppelähetus aitas mul aru saada erinevustest erinevate maade haridussüsteemides ja nende muredest. Minu eelnevad teadmised erinevate Euroopa riikide haridussüsteemidest olid väga väikesed.

Oma igapäevatoos saan nüüd paremini aru ja oskan rakendada neid saadud kogemusi üldises süsteemis suhestatult: üldharidus-kutseharidus-kõrgharidus.

15.-16.06.2009 Üksteiselt õppimise konverents. Õpiväljundite tunnustamise üleeuroopaline klaster (PLA Cluster on recognition of learning outcomes) Berliinis

Osales Katrin Kerem

Euroopa Komisjoni korraldatud konverentsi peateema oli **Õpiväljundite kasutamine sillana kutse- ja kõrghariduse vahel.**

Taust: kõik Euroopa riigid tegelevad oma siseriiklike kvalifikatsioonide seostamisega EQF tasemetega. Peaaegu kõik Euroopa riigid loovad oma riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud (RKR). Töötatakse välja oma raamistiku õpiväljundite põhiseid tasemekirjeldusi. Selle tegevuse üks eesmärk on erinevate haridussektorite (eelkõige kutse- ja kõrgharidussektori) vahelise sidususe tekitamine.

Konverentsil keskenduti ja püüti leida vastuseid järgmistele küsimustele:

Kuidas saaksid erinevad haridussektorid kasutada õpiväljundeid, et suurendada läbipaistvust ja edendada kvalifikatsioonide ülekandmise võimalusi RKR-de abil, arvestades asjakohasel moel haridussüsteemide erisusi?

Mil moel eri süsteemide õpiväljundite kontseptsioonides olevaid kattuvusi, sarnasusi ja erisusi kirjeldada ja mõista?

Eesmärgiks on edendada ühist arusaamist ja respekti

kutse- ja kõrgharidussektori vahel ning seeläbi suurendada usaldust RKR-de arendamise, katsetamise ja rakendamise protsessi vastu Euroopa riikides.

RKR-i kontseptsioonide esitlused:

- Iirimaa RKR
- Belgia RKR
- Inglismaa RKR
- Poola RKR.

Peamiseks aruteluteemaks kujunes eri haridussektorite vaheline usaldus ja koostöö. See on suuremal või vähemal määral probleem kõigis riikides. Kuidas väärtustada kutsehariduses (ja ka mitte- ning informaalset õppes) saavutatud õpiväljundeid (anda adekvaatsed arvestuspunktid) nii, et kõrgharidus seda aktsepteeriks? Kuidas kaotada ära mõnedes riikides eksisteerivad kutsehariduslikud tupikteed?

Kas kutse- ja kõrgharidus on olemuslikult nii erinevad, et ühes õpitut teises mingil juhul arvestada ei saa? Kas on ikka nii, et kutsehariduses õpitakse ametioskusi ja kõrgharidus annab teadmisi? Tänapäeval ilmselt nii selget vahet enam ei ole.

Igal pool on vaidluse teema ka EQF-i kõrgemad tasemed (5-8) – kas ja millised kutsekvalifikatsioonid nendele tasemetele võiksid platseeruda.

Kõik esinejad rõhutasid töömaailma kaasatuse olulisust RKR-de loomisel.

Eestit puudutavad järeldused:

Peame kiiresti teiste riikide eeskujul koostama võimalikult selge ja arusaadava EKR-i aruteludokumendi (discussion paper).

Ühtse, kõiki kvalifikatsioone hõlmava raamistiku loomine ja sellest lihtsa, arusaadava pildi tekitamine on mõõdapääsmatu. Sealjuures on nii töömaailma kui kutse- ja kõrghariduse esindajate kaasatus (teadlikkus) ülioluline.

Teiste riikide kogemusi kvalifikatsioonide paigutamisel raamistikku ja seostamisel EQF-ga tasub lähemalt uurida – Belgia positsioneerimise meetodika, Saksamaa näited ja TransEQFrame projekti tulemused.

17.09.2009 „EQF Referencing Seminar“ Dublinis

Osalesid Olav Aarna ja Milja Uuk

National Qualifications Authority of Ireland korraldatud seminaril osalemise eesmärgiks oli tutvuda Iirimaa riikliku kvalifikatsiooniraamistikuga ning selle EQF-ga sidustamisega. Seminar oli korraldatud väga hästi, kompaktset (pool päeva) ja kõrgel tasemel. Sisu oli kaheosaline:

- Esimeses osas üldine kontekst - Iiri haridusminister, Euroopa komisjoni hariduse ja kultuuri direktoraadi peadirektor; Gordon Clark (EQF rakendamise eest vastutav ametnik), Šotimaa näide;
- Teises osas ülevaade Iirimaa protsessist (esmalts välishindajad ning tööandjad ja siis Iiri kvalifikatsiooniraamistikuga seotud osapooled).

Seminarilt võib välja tuua järgmised olulised teemad ja järeldused:

- NQF väljatöötamine ja sidustamine EQF-ga on väga olulised teemad, millesse tuleb riigi tasemel väga tõsiselt suhtuda. See tähendab kõiki huvirühmi hõlmava juhtühema moodustumist ja laiapõhjalisi arutelusid võtmeküsimustes;
- Iirimaa on esimene EL riik, kes NQF (nende puhul NFQ (National Framework of Qualifications)) EQF-ga sidustamisega valmis sai (role model!). See pälvib kindlasti rahvusvahelist tähelepanu;
- Iirimaa eeliseks on see, et NFQ-d hakati välja töötama juba 2003.aastal ja üldpõhimõtted on sarnased EQF omadega. Seminaril rõhutati korduvalt, et sellegipoolest ei saa oodata vaid „kenasid“ (neat) tulemusi;
- Iirimaa protsessikorraldust ja lõppdokumendi ülesehitust tasub kindlasti käsitada hea eeskujuna Eesti vastava dokumendi koostamisel;
- Tähelepanuväärne on see, et Iirimaa kvalifikatsiooniraamistikku on eelkõige paigutatud meie mõistes formaalhariduslikud kvalifikatsioonid, kuigi nende süsteem on meie omast hoopis paindlikum;

- Nn sektoraalseid kvalifikatsioone (meie mõistes kutseid) käsitatakse valdavalt tulevikuteemana nii Iirimaa kui EL-s laiemalt. Hetkel on need Iirimaa NFQ-ga sidustamata;
- Lisaks toodi välja ka keele küsimus, et kuna inglise keel on Iirimaa, Suurbritannias ja Maltal emakeel, siis see lihtsustab nendel riikidel raamistike arendust ja sidustamist EQF-ga. Teistel riikidel tuleb aega pühendada ka tõlkimisele ja EQFi põhimõtete ühtsete arusaamade selgitamisele;
- Oluline on, et EQF ja HEQF arendus toimuks omavahel ühendatult ja Iirimaa on selles suhtes hea näide;
- Võtmeküsimustena rõhutatakse järgmist:
  - Kvaliteedi tagamise süsteem(id);
  - Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine (VÕTA);
  - Oluline on küsida, kes on peamine klient/kasusaaja seoses NQF-ga (*This is learner*). Peab olema selge, kuidas inimene saab kvalifikatsiooni ja mis ta saab sellega peale hakata nii konkreetsetes riigis kui Euroopas. Erinevatele sihtrühmadele tuleks kasutada süsteemi selgitamiseks erinevat keelt;
  - Kvalifikatsiooniraamistiku valguses on oluline tuua välja, kuidas ECTS, ECVET, Europass, EQARF, NQF ja EQF teenivad igat individuaalset õppijat;
  - *Trust is most important!* Süsteemid võivad olla ka paindlikumad, kui teineteist usaldatakse, nt kas EQFi 6. tasemel saab olla kutsehariduse kõrgeim tase? Saab küll, kuid see peab põhinema usaldusel.
- Tööandjate esindajate etteheited:
  - Lõppdokument on küll hästi loetav, aga kirjutatud haridusnimeste poolt haridusnimestele. Taseme kirjeldused peaksid lähtuma nii töömaailma kui ka hariduse loogikast. Süsteem peab olema atraktiivne mitte ainult haridusnimestele, vaid ka igale üksikule tööandjale;
  - Kvalifikatsioonide relevantsus tööturul ei ole piisavalt selge. Soovitaks paremat pilti, mida kvalifikatsiooni tasemed tegelikult sisaldavad. Tööandjad

5.-6.10.2009 CEDEFOPi konverents „Kvalifikatsioonid elukestvaks õppeks ja tööhõiveks“ Thessalonikis, Kreekas

Osalesid Sirje Murre ja Katrin Kerem

Viimastel aastatel on CEDEFOP ühe enam keskendunud kvalifikatsioonide rollile ja funktsioonidele. Mitmed võrdlevaid uuringuid, analüüse ja tegevusi on ellu kutsunud ja läbi viidud, et kvalifikatsioonide ja kvalifikatsioonisüsteemide eri aspekte uurida (näiteks üleminek õpiväljunditele, kvalifikatsioonistandardid, õppekavad, hindamine ja sertifitseerimine, arvestuspunktide ülekandmine ja kvalifikatsiooniraamistikud).

2008. aastal alustati laiapõhjalist uuringut „Kvalifikatsioonide muutuv roll“, mille eesmärk on tekitada parem arusaam sellest, kuidas kvalifikatsioonid ja –süsteemid toimivad ja tuua välja peamised tendentsid ning probleemid selles vallas.

Konverentsil said uuringu läbiviijad, kutsehariduse eri osapooled ja otsustajad arutleda, kuidas selle uuringu senised tulemused mõjutavad tulevikupoliitika ja uuringuprioriteete.

Konverentsi eesmärgid:

1. Tuvastada tänased ja tulevikutrendid seoses kvalifikatsioonide muutuva rolli ja eesmärkidega;
2. Koguda lisateavet nende muutuste iseloomu ja suuna kohta, keskendudes eelkõige arengutele sektoraalsel ja riiklikul tasandil;
3. Sõnastada võtmesõnumid, mis võiksid toetada poliitika väljatöötamist ja elukestva õppe strateegiat riiklikul tasandil;
4. Arutleda nende muutuste üldise mõju üle tuleviku uuringutele ja Euroopa hariduspoliitika alasele koostööle.

Konverentsil käsitleti kolme peateemat: 1. Kvalifikatsioonid ja nendega seotud osalised (otsustajad); 2. Kvalifikatsioonid kui vääringud (valuuta); 3. Kvalifikatsioonid ja elukestvad õppijad.

Iga teemat arutati paralleelsetes töötubades. Võtme-

ootaksid pilti, kus on näidatud, millistele kvalifikatsiooniraamistiku tasemetele tüüpilised kvalifikatsioonid langevad.

Mõned küsitavad:

- Kas Iiri riiklikus kvalifikatsiooniraamistiku 10 taset on vajalikud?
- Meie mõistes gümnaasiumi lõpu kvalifikatsioon on paigutatud kahele naabertasemele!

Kokkuvõttes toodi ka välja, et tööandjate enda surve on oluline, et toimuksid muutused.

Järeldused Eesti jaoks:

- Eesti kvalifikatsiooniraamistiku arendus ja sidustamine EQF-ga kirjeldada erinevatele sihtrühmadele, sh tööandjatele sobivas keeles;
- Oluline on iga sammu juures küsida, kelle jaoks me EKRI loome ning kuidas sihtrühmad, eelkõige õppijad, töötajad ja tööandjad sellest endale kasu saavad;
- EKRI loomisel ja EQF-ga sidustamisel analüüsida pidevalt töö käigus ja lõplikus raportis anda ka hinnang, kuidas kvalifikatsioonide paigutamisel EKRI ning sidustamisel EQF-ga on seotud EQFi kvaliteedi tagamise 10 põhiprintsiibiga (nagu Iirised on teinud oma raportis);
- Välisekspertide kaasamine – mis etapis kaasame? keda kaasame?

Nõustamissüsteem on oluline. Näiteks inimene tahab kusagil töötada, kus vajalik teatud kvalifikatsioon, siis peaks ta saama vastuse, mis kvalifikatsiooni ta täpselt vajab, kus ja kuidas oma olemasolevaid kompetentse hinnata, millist koolitust peaks ta vajadusel lisaks läbima, kuidas tema kompetentse tunnustatakse ning kus ja kuidas saaks ta vastava kvalifikatsiooni.

sõnumite sessioonil ja konverentsi lõpusessioonil räägiti läbi tulevikuteemasid.

Lõpusessioon, millel osalesid kõrgel tasemel hariduse, täiendõppe ja tööturu eksperdid, oli pühendatud teemale „Putting the pieces together – Qualifications towards 2020” („Kildudest tervikut luues - kvalifikatsioonid aastani 2020“).

Sessioon 1 - Kvalifikatsioonide muutmine - teeme selle võimalikuks. Juhatas **Mara Brugia**, Cedefopist.

Esinesid:

Jens Bjornavold, Cedefop

Annie Boudier, Centre for Research on Education, Training and Employment (Cereq), France

Mike Coles, QCA Qualifications and Curriculum Authority (QCA), UK

Sessioon 2 - Töötoad:

Töötuba 1 - Kvalifikatsioonid ja nende osalised (otustajad)

Juhtatas Isabelle Le Mouillour, Cedefopist

Peamised küsimused:

- Kuidas sotsiaalpartnerite suurenev kaasatus mõjutab kvalifikatsioonide rolli ja asjakohasust?
- Millist laadi koostöövormid on tekkimas seoses muutuvate kvalifikatsioonisüsteemidega – ülevaade rahvuslike/sektoraalsete kvalifikatsiooniraamistike arengust, eriti erasektori ja rahvusvaheliste tegijate mõju suurenemisest?
- Millises ulatuses kasutatakse kvalifikatsioone kutsetegevusele ligipääsu reguleerimisel?

Töötuba 2 - Kvalifikatsioonid kui vääringud (valuuta, vahetusraha) ja väärtuse väljendajad

Juhatas Loukas Zahilas, Cedefopist

Peamised küsimused:

- Mida on vaja teha, et kvalifikatsioonide väärtust hoida ja tõsta?
- Mil määral on õige öelda, et kvalifikatsioonid on jätkuvalt kehtivad tõendused teadmiste, oskuste ja pädevuse kohta (kui haridussüsteemis hinnatud või-

mekus ja töömaailma poolt kirjeldatud ootused)

- Kas kvalifikatsioonide aina laienev ja kasvav kasutamine õõnestab ja kahandab nende rolli vääringuna tööturul ja elukestvas õppes?

Töötuba 3 – Kvalifikatsioonid ja elukestvad õppijad

Juhatas **Slava Pevec Grm**, Cedefop

Peamised küsimused:

- Mil määral kvalifikatsioonid toetavad või takistavad elukestvat õpet?
- Kuidas väljundipõhine lähenemine tugevdab kvalifikatsioonide kommunikatsiooni-/teavitusalast funktsiooni? Kuidas saaks või saab väljundipõhisusele üleminek tähendada kasutajasõbralikumaid kvalifikatsioone/süsteeme?
- Isiku tasandil elukestvaks õppeks informeeritud valikute tegemine: millist infot kvalifikatsioonid endas peidavad? Milline võiks olla kvalifikatsioonide uutest arengutest tulenev kasu ja võimalused õppija enesevastutuse ja motivatsiooni seisukohalt?
- Millised muutused on vajalikud kutsehariduses, et olla kooskõlas muutustega kvalifikatsioonisüsteemides? (näit. õppekavade ülevaatamine, õpetajate koolitamine ja selgesõnaliste kvalifikatsioonitasete väljatöötamine RKR-s)

Sessioon 3 – Võtmesõnumid

Juhatas **Jens Bjornavold**, Cedefopist

Ettekanded: Riiklikest poliitikatelt ja töömaailmast ning sektoritest, samuti uuringutest.

Olulisimad sõnumid, mis konverentsil kõlama jäid:

Töömaailma kaasatus kvalifikatsioonisüsteemide loomisel-rakendamisel on kriitilise tähtsusega.

Kõigi protsessi osade arusaadavus ja kvaliteedi tagamine kindlustab kvalifikatsioonide usaldusäärsuse.

Elukestva õppimisega peab kaasnema elukestev õpingute tunnustamine (tunnistuste väljastamine). Siis on võimalik, et kvalifikatsioonid muutuvad „valuutaks“.

Kvalifikatsioonid peaksid muutuma enam üleuroo-

palisteks, eriti sektoraalsed kvalifikatsioonid. Euroopa sektoraalsed kutseõukogud loomisel.

Kvalifikatsioonide ja palgaastmete vaheline side on tekkimas.

Õpiväljundipõhisus on vältimatu.

Kuidas õpiväljunditepõhisus muudab kvalifikatsioonid ja süsteemid kasutajasõbralikumaks?

Oht – liiga detailsed väljundid võivad anda vale pildi, sest sama kvalifikatsiooniga inimesed võivad tegelikult teha erinevat tööd.

Peamine järelendus kuulust/nähtust on see, et oleme oma süsteemi ehitades Euroopa teiste riikidega võrreldes üsna sarnast teed minemas. Ka peamised probleemid, mis esile kerkivad, on samad.

Arusaamine Euroopa tasandi suundadest/kokkulepetest ja eri riikide süsteemidest arenes suure sammu võrra edasi.

22.-23.11.2009 Seminar „Vastastikkune usaldus riiklike kvalifikatsioonisüsteemide sidustamisel EQFiga” Varssavis, Poolas

Osales Janne Järva

Poola haridusministeeriumi korraldatud seminaril osalemise eesmärgiks oli tutvuda loodava Poola kvalifikatsiooniraamistiku põhimõtetega ning arutleda EQF-iga sidustamise eelistest, väljakutsetest ja probleemidest, mis võivad nimetatud tegevuse käigus tekkida.

Esimesel õhtul oli seminari sissejuhatus, kus oli võimalik tutvuda erinevate riikide esindajatega.

Teise päeva peamised märksõnad seoses **Poola NQF**-iga:

- Töötatakse välja oma NQF-i;
- Pole veel otsustatud, kas tuleb 7 või 8 taset;
- Tasemekirjelduste tüübid: teadmised, oskused ja muud kompetentsid (other competences) või hoiakud (attitudes);
- Kvalifikatsiooni aluseks on õpiväljundite komplekt.

Õpilane omandab kvalifikatsiooni kokkulepitud standardi(te) alusel;

- Tähtis on arvestada kvalifikatsiooni omandamisel ka VÕTA-t;
- Täielik või osaline kvalifikatsioon (Full or fragmental qualifications). Fragment tree qualification, kus võetakse õpiväljundeid erinevatelt tasemetelt ning sellega saadakse osaline kvalifikatsioon (fragmental qualification), millega oleks võimalik tööturul toime tulla;
- EQF-iga sidustamisel rõhutatakse kvaliteedi tagamise olulisust. Võrreldakse tasemekirjeldusi ja nii leitakse kvalifikatsiooni koht EQF-is.

Töötuba „Kuidas kaasata huvigruppe sidustamise protsessi?”

Kõlama jäid järgmised mõtted:

- „common language”, st vajalik selgeks teha iga mõiste/sõna, mida kasutatakse raamistiku ja sellega seotud protsesside puhul (nt validation, qualification);
- Koostatakse ühist sõnastikku;
- Missugune on selle tegevuse kasu? Huvigrupid tahavad olla kindlad, et raha ja aega ei kulutata asjata;
- Ettepanek: teeme revolutsiooni ja hakkame arvestama rohkem tööturu vajadustega!

Kuidas siis kaasata huvigruppe?

- Informeerida;
- pidada nendega nõu;
- teha koostööd;
- määrata vastutus;
- luua „coordination point“.

Varssavis toimunud seminar kinnitab meie arusaamist sellest, et huvigruppe tuleb riikliku kvalifikatsiooniraamistiku ja selle EQF-iga sidustamise teemadega kursis hoida ning kaasata vastavatesse tegevustesse. Tarvis on koostada oma sidusgruppidele võimalikult lihtne ja mõistetav dokument, mis annab ülevaate nii teadust kui planeeritavatest sammudest antud maastikul (see võiks olla EKR-i aruteludokumendi lihtsustatud variant).

03.-04.12.2009 Üksteiselt õppimise üritus teemal "Õpiväljundite kasutamine kvalifikatsioonide ja kvalifikatsioonitasemete määratlemisel"

Osales Katrin Kerem

Olulisimad küsimused, millega kõik riigid hetkel suuremal või vähemal määral tegelevad:

1. Kuidas kasutada õpiväljundeid riiklike kvalifikatsiooniraamistike tasemekirjelduste koostamisel?
2. Kuidas kasutada õpiväljundeid konkreetsete kvalifikatsioonide määratlemisel kirjeldamisel?
3. Kuidas kasutada "parima sobivuse" (Best Fit) põhimõtet, kui paigutame konkreetseid kvalifikatsioone oma raamistiku tasemetele ja sidustame oma raamistiku tasemeid EQF-ga?

Koosolekul osalejate meelest on riikidel kasulik ja vajalik teada, millised arengud eri maades on käimas, näha ja kuulda, kuhu oma kvalifikatsioonide paigutamise ja suhestamise protsessiga on jõutud. Millised on näited õnnestumistest, kus kerkivad esile probleemid ja kuidas neid on lahendatud.

Koosolekut juhatasid Mike Coles ja Jens Björnnavold.

Sõna võtsid:

1. Jens Björnnavold – kohtumise eesmärk;
2. Karin Luomi – Messer ja Jörg Markowitsch – kuidas kasutatakse õpiväljundeid konkreetsete kvalifikatsioonide kirjeldamisel? Näited Leedust, Taanist, Maltalt, Iirimaaalt, Austriast, Itaaliast;
3. Daniela Ulicna ja Slava Pevec - kuidas kasutada õpiväljundeid kvalifikatsioonitasemete kirjeldamisel?
4. Malta, Iiri ja UK sidustamise kogemused (Best Fit kasutamine).

Kõige olulisem:

- Kvaliteedi tagamine protsessi kõigis osades;
- Õpiväljundite-põhine lähenemine peab olema aluseks kõiges - tasemekirjelduste koostamises, stan-

dardite loomises, hindamisel, õpetamisel jne,

- Kvalifikatsioonide paindlikkus, avatus;
- Huvigruppide kaasamine – „ülevalt alla“ protsess ei või kesta kaua, üsna algusjärgus tuleb „alt üles“ protsess juurde tekitada;
- Best fit põhimõtte igas etapis;
- Tähtis on kõikide protsesside detailne dokumenteerimine. Teised riigid ja Komisjon tahavad teada ja aru saada, kuidas protsessid on kulgenud, kuidas tulemusteni jõuti;
- Üksteiselt õppimine võiks sisaldada kvalifikatsioonitasemete kirjelduste, NQF ja EQF tasemete suhestamise ja konkreetsete kvalifikatsioonide NQF tasemetele paigutamise võrdlemist konkreetsete riikide konkreetsete näidete varal;

Soome HTM-i esindajaga sai kokku lepitud, et Eesti ja Soome vahel teeme seda kindlasti lähitulevikus.

Arutati, millisel moel saab senine PLA-de koostöövorm riikide kvalifikatsiooniraamistike loojaid kõige paremini toetada. Millise peaksid olema järgmiste kohtumiste teemad?

Eesti kvalifikatsiooni raamistiku loomise ja Euroopa Komisjonile aruande koostamise seisukohalt on kõik sellel üritusel arutatu meile vajalik ja kasulik.

Teavitussüritused ja koolitused

Koolide külastused

2009. aastal külastasime mitmeid koole, kus kohtusime kooli juhtkonna, õpetajate ning mõnel korral ka õpilastega. Külastuste eesmärgiks oli rääkida uutest kutsesüsteemi ja –hariduse arengutest Euroopa Liidus ning nende mõjust Eesti kutsesüsteemile. Tutvustasime, kuidas Kutsekojal on plaanis lähiaastatel kutsesüsteemi arendada ning mis muutused ees ootavad.

14. jaanuar	Sisekaitseakadeemia
11. märts	Tallinna Tervishoiu Kõrgkool
25. märts	Tallinna Pedagoogiline Seminar
08. aprill	Tallinna Ehituskool
28. aprill	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus

Koostööpartnerite teavitamine

2009. aastal toimus tihe suhtlus erinevate valdkondade koostööpartnerite teavitamiseks kutsesüsteemi arengutest, arendustest ja muudatustest ning kuidas need valdkondlike organisatsioonide tegevust mõjutavad.

Kutsekoja töötajad osalesid koostööpartnerite korraldatud teavitussüritustel

13. veebruar

Kinnisvara Hindajate Ühingu üldkogu Käärikul, ettekandega esines Kristina Ruhno, sihtrühmaks oli kinnisvarakorralduse spetsialistid, osales 58 inimest

19. märts

Restaureerimise seminar „Konkurents või koostöö?“ konserveerimise õppest ja tööturust Tartus, ettekandega esines Kersti Rodes, sihtrühmaks oli Kõrgkoolide õpetajad ja tööandjad, osales 47 inimest

20. märts

Infopäev „Kutsesüsteemi abi tööjõu kvaliteedi säilimisel põllumajandusvaldkonnas“ Olustveres, ettekan-

dega esinesid Kersti Rodes ja Eve Kitt, sihtrühmaks oli põllumajandusvaldkonna koolitajad ja tööandjad, osales 23 inimest

12. november

Eesti rõiva-ja tekstiililiidu juhtide kokkusaamine Sagadis, ettekandega esines Olav Aarna, osales 48 inimest

Kutsekoja korraldatud teavitussüritused koostööpartneritele

11. ja 18 märts

Kutsekomisjonide infopäev „Kompetentsid ja osakutsed“ Kutsekojas, ettekandega esinesid Olav Aarna, Katrin Kerem, Kristina Ruhno, sihtrühmaks olid kutsekomisjonid, osales kokku 75 inimest

18. november

Töötuba „Kvaliteedi tagamine kvalifikatsioonide paigutamisel riiklikku kvalifikatsiooniraamistikku“ Kutsekojas, päeva juhtisid Mike Coles, Olav Aarna ja töörühmade liidrid, sihtrühmaks oli KEK, Kutsesüsteemi arenduspartnerid (HTM, REKK, SM, MKM, Töötukassa, Kaubandus-Tööstuskoda, Tööstuskeskuse Keskliit, Ametiühingute Keskliit, TALO), väliskülalised, osales 23 inimest

19. november

Teavituskonverents „Kvalifikatsioonid uude raami!“ KUMU-s, sihtrühmaks oli KEK, kutse andjad, partnerid, välispartnerid, koolide esindajad, kutsekomisjonid, osales 180 inimest

Koolitused

2009. a osalesid Kutsekoja töötajad koostööpartnerite korraldatud koolitustel

21.-22. jaanuaril

EUROPEA Eesti keskuse korraldatud koolitusel „Kutsekoolide lõpetajate EQF kvalifikatsiooni tasemete

määramine põllumajanduse valdkonnas", osalemise eesmärgiks oli tutvumine koolilõpetajate tasemikirjeldustega. Osales 3 Kutsekoja töötajat

23.-24. märtsil

SCQF Partnershi korraldatud koolitusel „Breaking Barriers and Crossing Boundaries: the role of NQFs in promoting learner mobility“ Glasgow's. Eesmärgiks oli õppida tundma teiste riikide arvestuspunkti- ja kvalifikatsioonisüsteeme, tutvuda Šotimaa arvestuspunkti- ja kvalifikatsiooniraamistiku väljatöötamise ning arendamise parimate praktikatega. Osales 3 Kutsekoja töötajat

14.-16. aprillil

EKEÜ seminar, millel osalemise eesmärgiks oli tutvuda kutsehariduses toimuvaga. Kaasa aidata kutse andmise võimaluste loomisele kõrg- ja kutsekoolide lõpetajatele ning koolide ja kutse andjate koostöömudeli ning seda toetava institutsionaalse ja õigusliku keskkonna arendamisele.

1. Eesti kutsehariduse hetkeseis: statistika
2. Majandustrendid ja võimalik mõju kutseharidusele
3. Regionaalne areng ja innovatsioon
4. Uuring: Sotsiaalpartnerite rahulolu kutseharidusega
5. Täiskasvanu hariduse arengud ja viimased uuringud
6. Uue arengukava eesmärgid, meetmed, tegevused, indikaatorid
7. Üldharidusõpe kutsehariduses

Osales 2 Kutsekoja töötajat.

15.-16. aprillil

REKK-i korraldatud „Majanduserialade koostöövõrgustiku koolitus“, millel osalemise eesmärgiks oli suhtlemine valdkonna ekspertidega koostöö jätkamiseks ja arendamiseks ning ülevaade valdkonnas valitsevast olukorrast. Osales 1 Kutsekoja töötaja.

17. aprillil

TTÜ Mäeinstituudi korraldatud „Põlevkivitehnoloogia ja hariduse konverents“, millel osalemise eesmärgiks oli info kogumine ja jagamine vastavas valdkonnas, ülevaate omamine valdkonna olukorrast ja probleemidest. Suhtlemine valdkonna ekspertidega ning nendega kutsete süsteemi alased arutelud. Osales Kutsekoja toiduainetööstuse valdkonna koordinaator.

dega kutsete süsteemi alased arutelud. Osales Kutsekoja toiduainetööstuse valdkonna koordinaator.

24. aprillil

Eesti Toiduainetööstuse Liidu korraldatud „Toiduainetööstuse aastakonverents“. Eesmärgiks oli Täieliku ülevaate omamine valdkonna olukorrast ja probleemidest. Suhtlemine valdkonna ekspertidega ning nendega kutsete süsteemi alased arutelud. Osales Kutsekoja toiduainetööstuse valdkonna koordinaator.

10.-12. juunil

Türgi Kutsekoja korraldatud koolitus „The role of awarding bodies in developing qualifications in a European context“ Ankaras, millel osalemise eesmärgiks oli tutvuda Türgi kutsesüsteemi arenguga ning vahetada kogemusi Iirimaa ja Hollandi kvalifikatsioonisüsteemi arendajatega ja tutvuda teiste riikide EQF-i rakendamise kogemusega. Tutvustada Eesti kutsesüsteemi ja kutse andmise toimimist.

1. Türgi kutsesüsteemi seaduse tutvustus
2. Teiste riikide kvalifikatsioonisüsteemide tutvustus (Iiri, Holland, Türgi)

Osales 1 Kutsekoja töötaja.

27.-28. augustil

ATAK-i korraldatud „EL teavitusseminar“, millel osalemise eesmärgiks oli saada ülevaade erinevatest teavitusvõimalustest ESF programmi jaoks

1. Euroopa Liidu ja siseriiklike otsustusprotsesside iseloom
2. Kuidas kodanikel ja kodanikeühendustel on võimalik omal initsiatiivil arvamust avaldada,
3. Kaasamise mehhanismid ning arvamuspordaalid, pöördumised ja lobby
4. „Online social media“ - sotsiaalsed võrgustikud

Osales 1 Kutsekoja töötaja.

16.-17. septembril

EKEÜ sügisseminar, millel osalemise eesmärgiks oli tutvuda kutsehariduses toimuvaga ning kaasa aidata kutse andmise võimaluste loomisele kõrg- ja kutsekoolide lõpetajatele. Koolide ja kutse andjate koostöömudeli ning seda toetava institutsionaalse ja õigusliku keskkonna arendamine.

gusliku keskkonna arendamine.

1. Õppekava rakendamine
  2. Kutseõpetaja koolitamine
  3. Haridusasutuse juhi kompetentsimudel
  4. Kutseõppeasutuste akrediteerimine
  5. Kommunikatsiooni koolitus
- Osales 3 Kutsekoja töötajat.

24. septembril

Corpore Konverentsid OÜ korraldatud „Rahvusvaheline Merenduskonverents“, millel osalemise eesmärgiks oli info kogumine ja jagamine vastavas valdkonnas, ülevaate omamine valdkonna olukorrast ja probleemides ning suhtlemine valdkonna ekspertidega ja nendega kutsete süsteemi alased arutelud. Osales 1 Kutsekoja töötaja.

25. septembril

Eesti Turismifirmade Liidu korraldatud „Rahvusvaheline Turismikonverents“, millel osalemise eesmärgiks oli info kogumine ja jagamine vastavas valdkonnas, ülevaate omamine valdkonna olukorrast ja probleemides ning suhtlemine valdkonna ekspertidega ja nendega kutsete süsteemi alased arutelud. Osales 1 Kutsekoja töötaja.

30. septembril

HTM-i korraldatud ESF programmi juhtkomitee seminar Pärnus, millel osalemise eesmärgiks oli õppida tundma teisi Haridus- ja Teadusministeeriumi ESF programmide sisu, tegevusi ja tulemusi, et näha, kus on koostöökohti ESF programmiga „Kutsete süsteemi arendamine“ ning teiste HTM ESF programmide hetkeseisu ja edasiste tegevuste tutvustus. Osales 2 Kutsekoja töötajat.

8.-9. oktoobril

Eksamikeskuse korraldatud koolitus „Hindamine kutseõppes“, millel osalemise eesmärgiks oli tutvuda kompetentside ja õpiväljundite hindamise põhimõtete ning meetoditega.

1. Väljundipõhise hindamise põhimõtted
2. Õpiväljundite ja hindamise sidususest
3. Üld- ja võtmepädevuste hindamine

4. Moodulite hindamismeetodite praktikum
5. Kujundava hindamise roll õppimise toetamisel
6. Hindamiskriteeriumite kirjutamise praktikum
7. Õppekavade hindamiskriteeriumid

Osales 10 Kutsekoja töötajat.

Lisaks toimusid järgmised koolitused Kutsekoja töötajatele:

6. jaanuaril

Projektijuhtimine (koolitaja: Doris Tupits, MTÜ Clarus)

Veebruar - aprill

Vene keele vaba kasutamine ametialastes suhtlustes (koolitaja: Adelante koolitus OÜ)

20. aprillil

Kutsesüsteemi kontseptsioon ja visioon (koolitaja: Mait Raava, Pro Konsultatsioonid)

19. augustil

ESF meeskonna kompetentside arendamine: ESF programmi

3.-4. septembril ja 13 oktoobril

tegevuste läbiviijate koolitusvajaduse väljaselgitamise ja efektiivsete koolituste korraldamise meetodika (koolitaja: Margus Alviste, Unity Eesti OÜ)

14. septembril

Ülevaade Eesti tööturu ja majanduse olukorrast kutsetegevuse arengute prognoosimiseks (koolitaja: Maire Josing, Eesti Konjunkturi-instituut)

September – detsember

Suhtlemine välispartneritega inglise keeles (koolitaja: Külli Liebert, Adelante koolitus OÜ)

8.-9. oktoobril

Hindamine kutseõppes (koolitajad: Einike Pilli ja Kätlin Vanari, Exsamikeskus)

12. oktoobril

Tööjõuvajadus täna, aastal 2016 ja 2050? (koolitaja: Tiia Randma, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda)

13. oktoobril

Tööülesannete ja kompetentside kirjeldamine (koolitaja: Mait Raava, Pro Konsultatsioonid)

Europassi Keskus

2009. aastal oli Europassi Keskuse tegevus suunatud Europassi dokumentide kasutajate nõustamisele ja juhendamisele. Väga palju tuli küsimusi Europassi dokumentide kohta nii e-maili kui ka telefoni teel. Erinevatel messidel ja teavitussüritustel oli huvi Europassi vastu samuti väga suur.

Europassi CV-d koostati internetis 2009. aastal 8682 korral. Ligi pooled CV koostajatest on kuni 25-aastased. Teine suur kasutajate grupp on üle 35-aastased. Statistika järgi oskab enamik Europassi CV koostajatest kahte või enamat võõrkeelt. Keelepassi kasutamise suurendamiseks võeti ühendus keeltekoollidega, et nad tutvustaksid seda oma õpilastele. Õpirände tunnistusi väljastati 2009. aastal 500-le välismaal õpirändes käinule. Alustati tööga kutsetunnistuse lisade haldamise parandamiseks. Ka seoses diplomilisaga oli Europassi Keskuse poole palju pöördumisi.

2009. aastal muutus koostöö õpirändevõrgustikuga tihedamaks. Kui eelnevatel aastatel käidi koos ühel suurel üle-eestilisel messil ehk Teeviidal, siis 2009. aastal otsustati osaleda ühiselt maakondlikel noortepäevadel ja messidel (Viljandi, Narva, Pärnu, Tartu). Selline koostöövorm oli väga viljakas ning seetõttu otsustati jätkata seda ka edaspidi.

Lisaks õpirändevõrgustikule tehti koostööd ka teiste organisatsioonidega. Kohe aasta alguses korraldati ühine teavitusseminar koos Euroguidance'ga Euroopa Liidu teabe- ja nõustamisvõrgustike esindustele Eestis. Europassi Keskus osales noorte poolt noorsootöös õpitu ja kogetu tõendamist ja arvestamist võimaldava instrumendi väljatöötamise tööühmas, mille kutsus kokku Eesti Noorsootöö Keskus. Sihtasutuse Archimedes Hariduskoostöö keskuse kutsehariduse bürooga korraldati teabepäev Leonard da Vinci programmi ja Europassi tutvustamiseks.

Noorte infomessil Teeviit osales Europassi Keskus seekord koos EURES'ga, kuna EURES nõustajad abistavad nende poole pöördunud inimesi Europassi CV täitmisel. Samas pöörduakse Europassi Keskuse poole sooviga leida tööd välismaal - neil töötajatel soovitatakse omakorda pöörduda EURES nõustaja poole. Seetõttu täiendavad Europass ja EURES teineteist nii teabe jagamisel kui ka inimeste nõustamisel. 2009. aasta numbrites:

Europassi portaali <http://europass.cedefop.europa.eu/> külastati Eesti kasutajate poolt 2008. a 29947 korral.

Veebikeskkonnas täideti 2009. a eesti keeles 4568 Europassi CV-d ja 253 Europassi keelepassi.

2009. a täideti Europassi dokumente Eestist pärit kasutajate poolt 5682 korral (kõik keeled kokku).

Summary in English

Introduction

The Kutsekoda (Estonian Qualifications Authority) is a support structure of the Estonian professional qualifications system. In this capacity the Kutsekoda is responsible for ensuring proper functioning and continuous development of the system. Twelve years of development have resulted in holistic, open and flexible professional qualifications system. Although being voluntary by its very nature, the system has allowed to certify professional competence of nearly 46 000 persons, thus contributing substantially to the competitiveness of the Estonian labour force.

The year 2009 was successful for the Kutsekoda both in terms of its main activities (administration of professional standards and the system for awarding professional qualifications, register of professions and the system for international recognition of professional qualifications) and development of the professional qualifications system. All these processes followed the new Professions Act, which stepped

into force in September 2008. During the year 8876 persons were awarded professional qualification certificates. In the framework of the European Social Fund sponsored programme "Development of Professional Qualifications System" the model for a new generation of professional standards and the concept of internationally compatible professional qualifications system have been developed.

For us the year 2009 was also the first year in the new premises at Mustamäe tee 16. Spacious and convenient rooms have provided good preconditions for even closer cooperation with our partners and better working conditions for the employees of the Kutsekoda.

The present Yearbook, the second of this type, gives an overview of the most important events of the Kutsekoda in 2009, the work of professional councils, development activities performed and the international experiences gained.

We wish you a pleasant reading experience!

Olav Aarna
Member of the Board

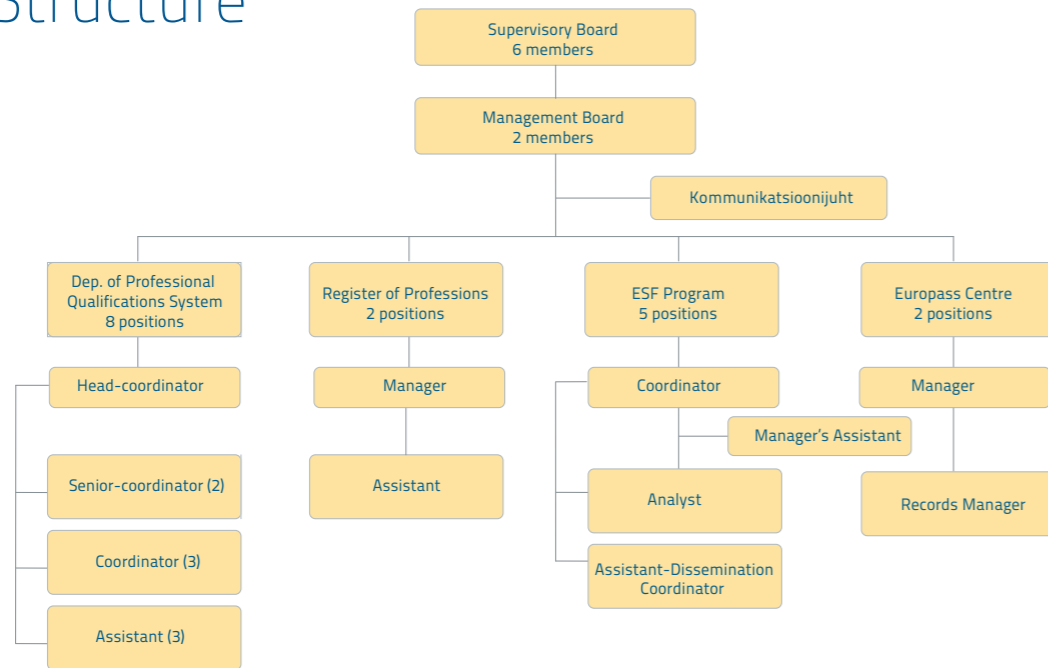

Maaja-Katrin Kerem
Member of the Board

Structure

The activities of the Kutsekoda are managed by the Supervisory Board consisting of 6 members and the Management Board consisting of 2 members. The Supervisory Board plans the activities of the Kutsekoda, organises the management and exercises supervision over the activities of the Kutsekoda and the Board. In 2009, the Supervisory Board consisted of the following members:

Tarmo Kriis	Estonian Employers Confederation - Chairman
Siim Raie	Estonian Chamber of Commerce and Industry
Jüri-Sander Vaikma	Confederation of Estonian Trade Unions
Jaan Kollist	Estonian Employees' Unions' Association (until 01.11.2009)
Priit Vilba	Estonian Employees' Unions' Association (from 02.11.2009)
Anu Alber	The Ministry of Social Affairs (from 02.11.2009)
Thor-Sten Vertmann	The Ministry of Social Affairs (until 02.11.2009)
Andres Pung	The Ministry of Education and Research

The Management Board consisted of two members: Olav Aarna (Manager, Analyst) and Maaja-Katrin Kerem (member of the Management Board, Manager of European Social Fund programme).

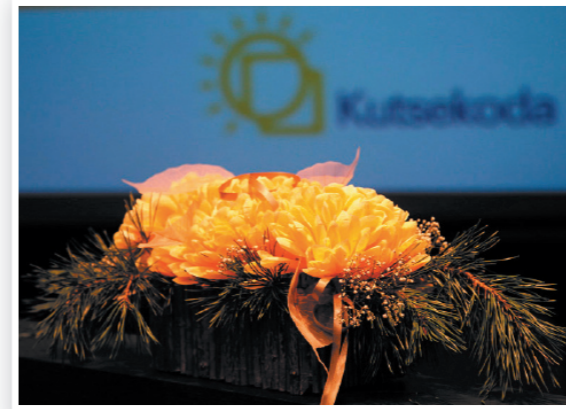
In 2009, there were 19 employees in the Kutsekoda:

- 9 employees in the Department of Professional Qualifications System
- 6 employees in the Department of ESF Programme
- 2 employees in the register of professions
- 2 employees in the Europass Centre

Pilte toimunud sündmustest aastal 2009

07.05.2009 Eesti Hotellide ja Restoranide liidu kutsekomisjoni esimees Donald Visnapuu annab üle esimese Meisterkoka kutsetunnistuse presidendile Indrek Kivisalule.

Pildid 19. novembri 2009 ESF teavituskonverentsilt „Kvalifikatsioonid uude raami?!“ :

20.-21.04.2009 Kutsesüsteemi visiooni ja kontseptsiooni arutelu Mait Raavaga Haapsalus

Sõnavõtud 19. novembril 2009 ESF teavituskonverentsil „Kvalifikatsioonid uude raami?“ :
 Janar Holm (Haridus- ja Teadusministeerium), Mike Coles (Qualifications and Curriculum Authority, London), Olav Aarna (Kutsekoda), Aune Valk (rahvusvaheline täiskasvanute pädevuste uuring (PIAAC)), Külli All (Haridus- ja Teadusministeerium), rin Kerem (Kutsekoda), Slava Pevec-Grm (European Centre for the Development of Vocational training), Tiia Randma (Kaubandus- Töösutskoda)

InLearning projekt Sloveenias 12. novembril 2009

Artikkel „Milleks mulle kutse?”

Kutsekoja juhataja Olav Aarna artikkel „Postimehes“, mis ilmus 02. veebruaril

Lihtne eestikeelne sõna „kutse“ on mitmetähenduslik. Ühest küljest tähendab see kutset mõnele sündmusele, olgu selleks tants, sünnipäev või pulmad. Teisalt tähendab kutse inimese soovi ja õigust teataval alal tegutseda, mis seondub tema sellekohaste püüdluste ja valmisolekuga, lühidalt kutsumusega. Sama tüve omavad ka mitmed teised meie jaoks olulised mõisted nagu „kutseõpe“, „kutseharidus“, „kutsestandard“, „kutsetunnistus“ ja „kutseüsteem“. Pealkirjas esitatud küsimuses tähendab kutse tegelikult kutsetunnistuse omamist.

Mistahes alal edukas tegutsemine, eeldab teatavat asjatundlikkust ehk kompetentsust. Ka kodaniku ja ühiskonna liikmena eeldatakse meilt teatavat kompetentsust. Emakeele ja mõne võõrkeele oskust, arusaamist sellest, kuidas maailm meie ümber ja ühiskond üles on ehitatud ja toimivad, arusaamist iseendast, oma kohast ühiskonnas ja oskust iseendaga toime tulla, oskust teiste inimestega suhelda, oskust õppida ja mitmeid teisi iseenesest mõistetavana näivaid omadusi, mida kokkuvõtvalt põhikompetentsideks nimetatakse. Igaüht eelpool loetletud kompetentsidest võib inimene omada erineval täiuslikkuse astmel ehk tasemel. Näiteks on Euroopa Liidus kokku lepitud kuus võõrkeeleoskuse taset, millest esimene vastab algajale ja kuues keelt emakeelena valdajale. Või võtame matemaatika alase kompetentsi oletatavad tasemed nelja aritmeetilise tehte valdamisest filosoofiadoktori matemaatikas.

Mingite tööülesannete täitmine eeldab aga lisaks üldinimlikele põhikompetentsidele ka spetsiifilist kutse- või ametialast kompetentsust. Seda kirjeldavad kutsestandardid, mida ainuüksi Eesti kutseüsteemis on üle seitsmesaja. Nende loomisel analüüsivad kutseala asjatundjad hoolikalt vastaval alal täidetavaid tööülesandeid ja nende edukaks täitmiseks vajalikke kompetentsuseid.

Ka kutse- ja ametialasel kompetentsusel on omad tasemed. Heaks võrdluseks sobib siin keskaegse käsitööliste tsunfti süsteem oma õpipoisi, selli ja meistri astmetega. Tänapäevase kutseõppeasutuse lõpetaja kompetentsus peaks olema selli tasemel. Eks viita sellele ka mõned aastad tagasi seadustatud uus kutseõppe liik – õpipoisiõpe. Oma ala meistriks saamine aga nõudis nii keskajal kui tänapäeval ja tööstis pingutust. Sageli vastandatakse kõrgharidust kutseharidusele kui millelegi vähemväärtuslikule. Kutsealase kompetentsuse saavutamise vaatepunktist võib aga mõlemat nimetada kutseõppeks. Erinevus on vaid selles, et kutsehariduse sektoris toimub valdavalt käelise tegevusega seotud kutsealadeks ettevalmistus, kõrgharidussektoris aga valdavalt vaimse loovusega seotud kutsealadeks ettevalmistus. Erinevus nende vahel on viimastel aastakümnetel kindlasti oluliselt hägustunud. Kahtlemata hinnatakse aga mõlemas valdkonnas oma ala meistreid.

Tänapäevases akadeemilises kõrghariduses võiks selli analoogiks olla magistri kraad ja meistri analoogiks doktorikraad. Ja pole sugugi selge, kas filosoofiadokorit matemaatikas peaks hindama suuremaks asjatundjaks kui ehitusmeistrit. Pigem võiks kokku leppida, et erinevate kutsealade meistrid on samaväärse tasemega. Milleks siis ikkagi kutse? Kutse on ametlikult tunnustatud kompetentsus. Selle tunnustuse saamiseks võrreldakse inimese tegelikku kompetentsust kutsestandardis kirjeldatuga. Ja võrdluse positiivse tulemuse kinnituseks antakse inimesele välja kutsetunnistus. Kutseüsteemi põhiülesanneteks ongi kutsestandardite loomine ja inimeste kutsealase kompetentsuse hindamine ning tunnustamine.

Kompetentsus ja selle ametlik tunnustus ei saa aga olla eluuegised, kaasa sündinud või pärandatud. Aegajalt on vaja oma kompetentsusele taastunnustust leida või oma muutunud kompetentsuse profiili hinnata

Jõulud Kutsekojas detsember 2009. Päkakrata mõõdab igäühele vastavalt tegudele.

lasta. Selleks, et paigal seista, tuleb tõsiselt pingutades joosta!

Kindlasti on enesetundele hea, kui sinu kompetentsust on tunnustatud. Asjal on aga ka praktilisem külg. Kutsetunnistuse omaniku puhul teab tööandja ilma täiendava uurimiseta, mida tulevaselt töötajalt oodata. Sageli kuuleme aga vastuväidet, et Eestis tunnevad kõik kõiki ja mingitel kutsetunnistustel pole tähtsust, sest tööandja võib alati mõnele sõbrale helistada ja vajalikku taustinfot saada. Kuigi ka see on luuleline liialdus, ärgem unustagem, et Euroopa Liidu üks põhivabadustest on inimeste vaba liikumine. Ja selles laiemas kontekstis on kutsetunnistusel nagu igasugusel muulgi kvalifikatsioonitunnistusel kaheldamatu väärtus.

Artikkel „Kogemust võetakse arvesse ka kutse andmisel“

ESF programmi koordinaator Sirje Murre, ESF programmi analüütik Janne Järva ja Kutsekoja koordinaator Kristina Ruhno ühisartikkel, mis ilmus Kutsekoja koostööpartneri Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsiooni ANDRAS infolehes „Õpitrepp“ septembrikuu väljaandes.

http://www.andras.ee/client/default.asp?wa_id=1123&wa_id_key=

„Kuigi seni on VÕTA rakendust leidnud esmajoonelise hariduse vallas, lähtutakse samadest põhimõtetest ka Eesti kutsesüsteemis kutse andmisel.

VÕTA puhul peetakse keeruliseks just töökogemuse arvestamist. Töökogemuse hindamisel ei saa arvestada pelgalt töötamise fakti ennast (kus ja kui kaua on töötanud), ikka eelkõige seda, mida inimene töö käigus õppis ja missugused on tema tegelikud oskused ja teadmised.

Kutsealase kompetentsuse hindamisel ei ole otstarbekas ega võimalik üle kontrollida inimese kõiki teadmisi ja oskusi – selleks oleks vaja palju hindajaid, rohkesti

Mida sellest kõigest siis järeldada võiks? Kutset on mulle vaja selleks, et elus paremini hakkama saada. Oma võimeid ja valmisolekut hinnates tasub pingutada selle nimel, et leida oma kutsumus. Seejuures tasub kindlasti huvi tunda ka tööturu ootuste vastu. Tasub pingutada selle nimel, et kutseõppeasutuses, rakenduskõrgkoolis või ülikoolis oma valitud kutse- ja erialal selli seisusesse jõuda. Eriti tasub aga pingutada selle nimel, et valitud kutse- ja erialal meistriks saada. Ja midagi traagilist pole selles, kui elu kestel mitu korda oma kutse- või ametiala vahetada tuleb.

Olen kindel, et Eesti haridussüsteem ja kutsesüsteem pakuvad selleks vajalikku tuge.

aega ja raha. Seetõttu on igati õigustatud võimalus tõendada oma töökogemust eri meetoditega, näiteks omandatud kompetentside analüüsiga, valminud tööde näidiste, intervjuude, tööandjate kirjalike iseloomustuste jms abil.

Heaks näiteks sobib kinnisvara hindamise kutseala, kus töökogemuse tõendamiseks esitatakse valminud tööde näidiseid ja tõendusdokumente. Lisaks mitmetele teistele kutse taotlemise dokumentidele esitab kinnisvarahindaja IV taseme kutse taotleja oma kompetentsuse tõendamiseks kolm igapäevase tööelu käigus koostatud eksperthinnangut. Eesti kinnisvara hindajate ühingu kutsekomisjoni pädevuses on otsustada, kas eksperthinnangud vastavad kinnisvara hindamise standardite nõuetele. Seega ei pea kutse taotleja esitlema hindamisakti koostamise oskust hindamiskomisjoni juuresolekul, vaid saab oma kompetentsuse tõendusena esitada varem koostatud eksperthinnangud.

Töökogemuste arvestamisel kasutatakse ka vähemalt kahe spetsialisti kirjalikku kinnitust n-ö garantiid taotleja kogemuste kohta.

Artikkel „ Kutsesüsteem kui liides tööturu ja haridussüsteemi vahel“

Kutsekoja juhataja Olav Aarna ja Kutsekoja koordinaator Mare Johandi ühisartikkel, mis ilmus ajakirja „Elektriala“ septembrikuu väljaandes 5/2009

Alljärgnevalt püüame vastata küsimusele: Kuidas Eesti kutsesüsteem vastab elukestvalt õppiva inimese ja teadmisühiskonna vajadustele? Selleks, et neile vajadustele vastata, peaks kutsesüsteem, mida varem kutse kvalifikatsioonisüsteemiks nimetati, olema hästi toimivaks liideseks tööturu ja formaalset, mitteformaalset ning informaalset õpet hõlmava haridussüsteemi vahel. Õigusliku raami sellele annab 2008. aasta 1. septembril jõustunud uus kutseseadus.

Uue kutseseaduse kesksed mõisted on kompetentsus, kvalifikatsioon ja kutse. Kompetentsus ehk asjatundlikkus mingil alal on määratud sellega, mida inimene sellel alal teab, teha oskab ja mille eest vastutada suudab. Kvalifikatsioon on ametlikult tunnustatud kompetentsus, kutse aga ametlikult tunnustatud kutsealane kompetentsus.

Olles liideseks tööturu ja haridussüsteemi vahel, peab kutsesüsteem toetama kahte vastas-suunalist tegevust. Ühest küljest on vaja tööturu nõuded ja ootused inimeste tööalasele kompetentsusele tõlkida inimeste oodatavate õpitulemuste ja õppekavade keelde. Teisalt on aga vaja hinnata inimeste tegeliku kompetentsuse (õpitulemuste) vastavust nende nõuetele ja ootustele. Seega peaks kutsesüsteemis kui liideses toimuma tõrgeteta kahe suunaline liikumine, mida võiks kujutada kompetentsuse ringina (vt joonis artikli lõpus). Täna see paljudes kutsevaldkondades ja kutsealadel nii veel ei ole. Ja liiklusummikuid esineb mõlemal suunal.

Kutsesüsteemi keskmel on kutsestandardid, milles piisava selguse ja detailsusega väljendatakse nõuded ja ootused inimese tööalasele kompetentsusele mingil, näiteks elektriku kutsealal. Kutsestandardite, mida tänases kutsete süsteemis on juba üle seitsmesaja, koostamisel osalevad eelkõige kutse- ja erialaliidud, töö-

andjate ja töövõtjate organisatsioonid, sageli ka riigi- ja õppeasutuste esindajad. Vaatamata kehtivate kutsesstandardite soliidsele arvule need mõnel kutsealal siiski puuduvad ja seega puudub lähtekoht, mida kasutada õppekavade koostamisel. Vahel ei leia aga olemasolevad kutsestandardid kasutamist õppekavaarenduses. Uue kutseseaduse alusel ümberkujundatav kutsesüsteem peaks paremini võimaldama arvestada ja tunnustada elukestva õppe tulemusi, sh varasemat töö- ja õpikogemust ning muuta erinevad kvalifikatsioonid rahvusvaheliselt paremini võrreldavaks. Selleks otsustas Euroopa Parlament ja Nõukogu 2008. aasta 23. aprillil vastu soovitus „Euroopa ühtne elukestva õppe kvalifikatsiooniraamistik“ (EQF). See raamistik määratleb kaheksa kvalifikatsioonitaset terminites: teadmised, oskused ning iseseisvuse ja vastutuse ulatus (pädevus). Soovitus rakendamine eeldab, et aastaks 2010 seovad EL liikmesriigid oma riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud Euroopa raamistikuga ja 2012. aastast hakkavad kõik õppeasutused ja kutse andjad väljastatavate tunnistuste ja diplomite lisadel viitama vastava kvalifikatsiooni sobivale EQFi tasemele. Kutseseaduses sätestatud Eesti kvalifikatsiooniraamistik on sarnane EQFga.

Nagu kõigis kutsevaldkondades, seisab ka elektritöö valdkonnas ees kompetentsiringi kaasajastamine. See tähendab tööd kutsestandarditega, õppekavade ja kompetentsipõhiste hindamisalustega.

Esimeses järjekorras tuleb tööturu ootustega kooskõlla viia ja uuendada Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liidu, ja Eesti Elektroenergeetika Seltsi, Turvaetvõtjate Liidu initsiatiivil välja töötatud elektriinseneri, elektriku, automaatiku, turvasüsteemide tehnika ja nõrkvoolusüsteemide paigaldaja kutsestandardid. 2009. aasta 1. augusti seisuga on Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liit, Eesti Turvaetvõtete Liit ja Eesti Elektroenergeetika Selts kui kutseandjad välja andnud kokku 1740 kutsetunnistust. Neist elektriinseneridele 33, elektrikutele 484, automaatikutele 137, nõrkvoolusüsteemi paigal-

dajatele 34, turvasüsteemi tehnikutele 392. Vastavad registreeringud kajastuvad ka kutseregistris www.kutsekoda.ee.

Tähtis on, et eelseisvaid uuendusi käsitletakse elektritööga seonduvatel kutsealadel võimalikult ühtselt. Selle tingimuse täitmiseks on spetsialistid juba alustanud kõikide elektritöödega seonduvate kutsealade kaardistamist. Kutsete kaardilt selgub, kas kõik elektritööga seotud kutsealad on standardiseeritud, kas olemasolevad kutsestandardid ei dubleeri üksteist, kas terminoloogia on ühtne, kas kasutatakse ühtseid spetsialiseerumise põhimõtteid. Kindlasti võetakse abiks ka rahvusvaheline kogemus, nt Soome-Läti ühisprojekti „Elektrikute täiendkoolituse ühtlustamine” tulemused. Oma ala asjatundjad peavad ka otsustama, millised on elektritöö valdkonna kutsete puhul terviklikeks tööosadeks jaotamise põhimõtted, milliseid kutsepetsiifilisi termineid kasutatakse ja kui põhjalikult kompetentse kirjeldada. Oluline on küsimus spetsialiseerumistest. Osa töömaailma esindajatest pole nõus, et kutseõppeasutustes koolitatakse „liiga üldisi” elektrikuid. Praegune tööturg ootavat juba kitsama suuna valinud (võrgu või sisepaigalduse) elektrikuid.

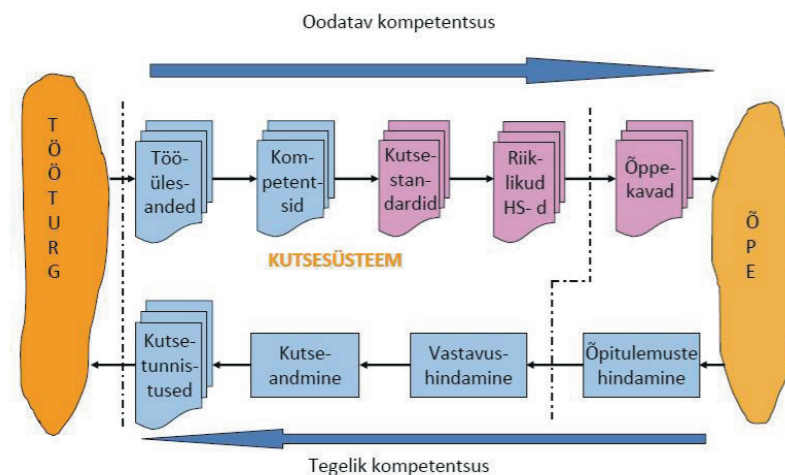
Kutsestandardite uuendamise etapile järgneb õppekavade korrigeerimise etapp. See toimub oma ala asja-

tundjate, Kutsekoja, REKKi ja õppeasutuste koostöös. Kui seni on kutse taotlejatest suur osa koolilõpetajad, siis kutse taotlemisest hakkavad üha enam huvituma ka töötajad. Näiteks huvituvad töötavad elektrikud II taseme elektriku kutsetunnistusest, sest see võimaldab neil saada madalaim (BI) elektrialaste tööde pädevus. Paljud kasutavad kutsetunnistust välismaale tööle asumisel, sest kutsetunnistus on ingliskeelse kutsetunnistuse lisa abil mõistetav ka mujal Euroopas.

Kindlasti laiendab elektritöö valdkonnas kutsetaotlejate ringi kutse osade kaupa andmise võimalus. Kiiresti muutavas töömaailmas töötavad erinevate võimete ja karjääriliikumistega inimesed. Uued, kompetentsipõhised kutsestandardid võimaldavad neile kõigile paindlikke kutsealase tunnustamise võimalusi.

Pole kahtlust, et Eesti kutsesüsteemil on veel tublisti arenguruumi. See areng on rajatud huvirühmade koostööle ja usaldusele. Oleme veendunud, et senine koostöö meie heade partneritega jätkub ja laieneb ning see annab lootust ka usalduse süvenemisele Eesti haridussüsteemi vastu kõigis formaalse, mitteformaalse ja informaalse õppe vormides.

Kompetentsuse ring

Väljaandja: Sihtasutus Kutsekoda
Tallinn
Mustamäe tee 16
Tallinn 10617
tel 679 1700
faks 679 1701
kutsekoda@kutsekoda.ee